

[Grethe Philip]

til hinanden, idet jeg mener, at for de større børn spiller det pædagogiske hensyn den store rolle, mens de ganske små børn, som jo ikke kan gå, i mange tilfælde har bedre af at være i en dagpleje.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Jeg beklager misforståelsen. Den kan skyldes, at jeg ikke taler ordentligt dansk. Jeg sagde, at de fleste børn har godt af at gå i en god daginstitution – at deltage i programmerne i en god daginstitution.

Bertel Haarder (V):

Jeg tvivler ikke på, at en god daginstitution er bedre end en dårlig daginstitution, ligesom et godt hjem er bedre end et dårligt hjem. Et godt hjem forstået som et sted, hvor forældrene giver sig tid til at tage sig af børnene. Men jeg gad nok se den videnskabelige undersøgelse, som kan sige noget som helst om, hvorvidt en god daginstitution er bedre end et godt hjem, hvor forældrene gider tage sig af børnene. Det kan der videnskabeligt ikke påvises noget som helst om.

Tove Jørgensen (DKP):

Jeg synes, det, man må konstatere her i dag, at en god daginstitution og en god dagpleje, for de reaktionære betyder en, der ikke koster noget.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Jeg har ikke mange bemærkninger her i anden omgang. Socialministeren siger, at man kan ikke påbyde, men kun henstille. Henstillingen kan naturligvis være af et format, som gør, at den nærmest har form af et påbud, og sådan har kommunerne i mange tilfælde opfattet de skrivelser, der er gået ud til dem.

Jeg har ikke nogle bemærkninger til de øvrige ordførere. Jeg håber, vi får en god og frugtbar diskussion i socialudvalget om dette forslag.

Socialministeren (Eva Gredal):

Hr. Henrik Toft spurgte, hvorfor jeg ikke ville ændre bilstandsloven. Jeg tror ikke, det er nødvendigt at sige til hr. Henrik Toft, som tilhører partiet venstre, at det var den forrige

socialminister, Jacob Sørensen, der underskrev denne bilstandslov. Der var ikke mellem ham og mig tvivl om rigtigheden af de regler, vi indførte på dette område, som jo specielt vedrører den sociale styrelseslov. Det er ikke nødvendigt at lave loven om, og vi skal ikke fare til at lave loven om, fordi der kommer nogle misopfattelser af, hvad der står i loven. Jeg er ganske enig med den forrige socialminister i, at det var en god lovgivning, vi lavede.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om barselorlov [af Lilli Gyldenkilde (SF) m. fl.].
(Beslutningsforslag nr. B 9. Fremsat 18/10 77).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 5–7 opførte sager, nemlig:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Forlængelse af dagpengeperioden ved fødsel) [af Inge Krogh (KrF) m. fl.].
(Lovforslag nr. L 82. Fremsat 3/11 77).

6) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Forhøjet almindeligt børnetilskud i det første leveår) [af Inge Krogh (KrF) m. fl.].
(Lovforslag nr. L 83. Fremsat 3/11 77).

7) Første behandling af:

[Anden næstformand]

Forslag til folketingsbeslutning om forhøjet børnetilskud ved pasning af børn i hjemmet [af Yvonne Herløv Andersen (CD) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 23. Fremsat 25/10 77).

Forslagene sattes til forhandling.

*Forhandling***Socialministeren (Eva Gredal):**

Jeg vil gerne starte med at sige, at både spørgsmålet om en forbedret børnetilskudsordning og spørgsmålet om en udvidelse af dagpengelovens regler om dagpenge i forbindelse med fødsel overvejes i børnekommissionen, som regeringen nedsatte i november 1975. Samtlige 4 forslag vedrører således spørgsmål, som vil blive taget op af børnekommissionen, og jeg vil derfor generelt om forslagene sige, at jeg ikke finder tidspunktet egnet til at træffe endelige beslutninger. Vi forventer at få et materiale fra børnekommissionen til belysning af de forhold, der berøres af forslagene, og regeringen vil derfor ikke foregribe det, der måtte komme fra børnekommissionen, med en endelig stillingtagen nu.

Specielt for så vidt angår spørgsmålet om en forbedret barselhvileordning, har jeg tidligere her i tinget oplyst, at der var etableret samarbejde mellem børnekommissionen og ligestillingsrådet. Jeg kan nu yderligere oplyse, at der er nedsat et fællesudvalg med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter. Fællesudvalget har fået til opgave at fremkomme med et forslag om orlov i forbindelse med graviditet, barselhvile og eventuelle andre orlovsordninger for forældre med småbørn.

Udvalget skal overveje ordninger for såvel erhvervsaktive som ikke-erhvervsaktive forældre til sikring af den fødende kvinde og barnet og til fremme af forældrenes muligheder for selv at yde deres børn støtte og omsorg. Udvalget skal således også overveje forældrenes mulighed for at passe deres småbørn enten i en samlet omsorgsperiode umiddelbart efter barselhvilen eller ved, at de får adgang til senere at tage helt eller delvis fri fra arbejdet i visse perioder, fordelt efter forældrenes eget skøn og barnets behov for deres støtte i årene op til skolegangens begyndelse. Udvalget forventes at overveje spørgs-

målet i lyset af børnenes og forældrenes interesse med henblik på at fremme ligestilling mellem mænd og kvinder, såvel i hjemmet som på arbejdsmarkedet. Jeg kan oplyse, at udvalget har fået pålagt at afslutte sit arbejde inden udgangen af 1977.

Med hensyn til regeringens principielle betragtninger omkring SFs barselhvileforslag kan jeg henvide til mit indlæg ved førstebehandling af SFs tilsvarende forslag sidste folketingsår. Mit indlæg er refereret i Folketingsstidende 1976-77, 2. samling. Jeg fremhævede dengang, at regeringen havde sympati for tankerne bag SFs forslag, men at vi på den anden side ikke fandt hverken økonomien eller tiden moden til at gennemføre et så radikalt forslag. Spørgsmålet er, som det forhåbentlig også er fremgået, imidlertid ikke lagt væk, men vil blive taget op til overvejelse, når vi ser, hvad børnekommission og ligestillingsråd når frem til i deres arbejde. Det, jeg anførte for mindre end et halvt år siden, gælder også i dag.

Det forslag, som kristeligt folkeparti har fremsat, går ligesom SFs forslag til folketingsbeslutning ud på at udvide det tidsrum, hvor en kvindelig lønmodtager efter dagpengeloven har ret til barseldagpenge. Efter forslaget skal barselperioden udvides, således at kvinden får ret til fuldt dagpengebeløb i 26 uger omkring fødslen; derudover foreslås der indført en yderligere periode på 26 uger, hvor kvinden kan få ret til halvt dagpengebeløb. Retten til at modtage dagpenge skal være betinget af, at kvinden ikke i dagpengeperioden overlader barnets pasning til en offentligt finansieret institution.

Forslagsstillerne har i bemærkningerne til forslaget oplyst, at de vil være indstillet på at overveje en valgmulighed for forældrene, således at de selv kan vælge, hvem af dem der eventuelt skal benytte adgangen til at blive i hjemmet for at passe barnet de sidste 26 uger, hvor dagpengene ydes med halvt beløb.

Med hensyn til indholdet af kristeligt folkepartis forslag skal jeg gøre nogle bemærkninger. For det første er jeg betænkelig ved en meget lang barselorlov for kvinden alene. Ganske vist nævner forslagsstillerne, at de er indstillet på at overveje muligheden af, at forældrene kan vælge, hvem der kan blive hjemme hos barnet de sidste 26 uger, men som forslaget er fremsat, er det alene kvin-

[Socialministeren]

den, der skal kunne få den meget lange barselorlov på et helt år. Min betænkelighed på dette punkt ligger i, at kvinden med så langt et fravær kan tænkes at få vanskeligheder ved at komme tilbage til arbejdsmarkedet, ligesom det ikke kan udelukkes, at en barselorlov på et helt år vil gøre det mindre attraktivt at ansætte kvinder i den fødedygtige alder. På dette punkt savner kristeligt folkepartis forslag den balance mellem en rimelig lang barselorlov og mænds og kvinders ligestilling på arbejdsmarkedet, som jeg synes SFs forslag giver udtryk for.

For det andet må jeg nævne, at jeg ikke finder det tilfredsstillende, at der kun kan ydes barselpenge med halvt beløb det sidste halve år af barselorloven. Hvis der skal være tale om kompensation for tabt arbejdsfortjeneste, hjælper det efter min mening ikke at nøjes med at give halv kompensation. Forslaget giver derfor ikke kvinderne nogen reel valgmulighed mellem at gå på arbejde og blive hjemme hos barnet.

Endelig har kristeligt folkeparti i sit forslag om barseldagpenge som betingelse for ret til ydelser foreslået, at der ikke til barnets pasning benyttes vuggestue eller andre institutioner, der helt eller delvis finansieres af det offentlige. Jeg kan umiddelbart gå ind for den tanke, at når der sker en betydelig udvidelse af barselorlovens længde ud over den periode, hvor den fødende kvinde har behov for hvile efter fødslen, så må det være ud fra hensynet til en forbedret mulighed for samvær mellem mor og barn, og dette hensyn bliver selvsagt ikke varetaget, hvis barnet bliver passet uden for hjemmet. Men som jeg nævnte før, forslaget som helhed er ikke acceptabelt, fordi halve barseldagpenge ikke er tilstrækkeligt som alternativ til, at barnet bliver passet uden for hjemmet.

Til sidst vil jeg til kristeligt folkepartis forslag om forlængelse af den periode, hvor der er mulighed for genoptagelse af dagpengeudbetalingen i forbindelse med barnets hjemkomst efter ophold på sygehus, sige, at jeg finder forslaget generelt i overensstemmelse med forslagsstillernes intentioner bag hele forslaget. Imidlertid må jeg som nævnt foreløbig tage afstand fra de generelle intentioner.

For så vidt angår udgifterne ved forslaget, vil jeg gerne komme med nogle bemærkninger. Det angives i forslaget, at udgifts-

besparelsskønnet stammer fra beregninger foretaget af socialministeriet. Om udgiftsskønnet på 500 mill. kr. for den første 26 ugers periode omkring fødslen skal jeg oplyse, at det skønnede beløb hviler på den forudsætning, at såvel lønmodtagere som kvinder med anden erhvervmæssig indtægt omfattes af forslaget. Endvidere er det forudsat, som angivet i forslaget, at samtlige kvinder vil udnytte den udvidede barselhvile fuldt ud. De samme forudsætninger må lægges til grund for udgiftsskønnet for den følgende 26 ugers periode.

For så vidt angår de skønnede besparelser på arbejdsløshedsudgifterne, vil jeg gerne tydeliggøre, at disse tal stammer fra et eksempel, socialministeriet opstillede i august måned. Det blev af socialministeriet ved denne lejlighed præciseret, at man ikke havde erfaringer med hensyn til den beskæftigelsesmæssige effekt, ligesom man på daværende tidspunkt ikke var i besiddelse af nærmere oplysninger fra arbejdsministeriet. Vi har senere haft kontakt med arbejdsministeriet, og det kan herefter oplyses, at den beskæftigelsesmæssige effekt formentlig vil være væsentlig ringere, end det er antaget i kristeligt folkepartis forslag. Nettoudgifterne ved forslaget må herefter antages at ligge betydelig nærmere bruttoudgifterne, end forslagsstillerne går ud fra.

I tilknytning til forslaget om ændring af dagpengeloven foreslår kristeligt folkeparti børnetilskudsloven ændret, således at der i barnets første leveår kan udbetales et forhøjet almindeligt børnetilskud i de tilfælde, hvor moderen ikke modtager dagpenge og der ikke til barnets pasning benyttes vuggestue eller anden institution, der finansieres af det offentlige.

Efter bemærkningerne er det formålet med ydelsen at sikre familien sådanne vilkår, at moderen ikke skal være nødt til at tage arbejde uden for hjemmet af økonomiske grunde. Det må da vist høre til undtagelsen, at en kvinde, der indtil fødslen har været hjemmearbejdende, tager arbejde uden for hjemmet i barnets første leveår, og derfor må det antages, at det foreslåede tilskud overvejende vil komme til udbetaling til familier, hvor det ikke af økonomiske grunde har været nødvendigt at overveje spørgsmålet om moders udearbejde i barnets første leveår. I disse tilfælde skal tilskuddet ydermere – i mod-

[Socialministeren]

sætning til det almindelige børnetilskud – udbetales uafhængigt af familiens indkomstforhold.

Hertil kommer så spørgsmålet om det rimelige i gennem udbetaling af et tilskud som det foreslåede at medvirke til at fratage en kvinde initiativet til at vælge frit mellem hjemmearbejde og udeerhverv i barnets første leveår.

Jeg kan derfor ikke se forslaget som andet end en form for præmiering af kvinder for at blive hjemme, uanset om de af økonomiske grunde har stået i en valgsituation eller ej. Og et sådant forslag, hvis gennemførelse vil medføre betydelige merudgifter for statskassen, kan jeg ikke medvirke til.

I det af centrum-demokraterne fremsatte forslag til folketingsbeslutning er størrelsen af det tilskud, der skal kunne udbetales i tilfælde, hvor et barn under 3 år passes i hjemmet af faderen eller moderen, ikke nærmere angivet. På baggrund af det i bemærkningerne omtalte formål må ydelsens niveau imidlertid antages at skulle ligge mindst på højde med det af kristeligt folkeparti foreslåede beløb, hvilket ville betyde en udgift for staten på over ½ mia kr. Skulle ydelsens niveau ligefrem nærme sig fuld erstatning for økonomisk tab ved opgivelse af heltidsarbejde i den omhandlede periode, ville statens udgift til børnetilskud stige med adskillige milliarder kroner.

Bortset fra de økonomiske konsekvenser af dette forslag vil jeg pege på, at der her gør sig de samme betænkeligheder gældende med hensyn til et tilskuds indvirken på kvindens fri valg mellem udeerhverv og hjemmearbejde. Ganske vist peger centrum-demokraterne også på den mulighed, at det er faderen, der passer barnet i hjemmet, men det må jo nok antages fortsat at være hovedreglen, at det er moderen, der bliver hjemme hos børnene.

Herudover vil jeg ikke undlade at pege på, at en gennemførelse af forslaget om tilskud i barnets 3 første leveår også kan få en uheldig indvirkning på udbygning af f. eks. vuggestuekapaciteten, og det mener jeg ikke er i overensstemmelse med målsætningerne på daginstitutionsområdet.

Tove Frederiksen (S):

Den holdning, jeg vil give udtryk for omkring de 4 forslag, er helt identisk med soci-

alministerens. Det drejer sig om at finde en samlet løsning på de områder, der her er tale om, sammen med hele problematikken omkring børns stilling i samfundet. Det handler om, hvordan vi skaber de bedst mulige betingelser for det dyrebareste og det, som fremtiden skal bygge på, nemlig vore børn. Der er ingen, der ikke udtrykker de allerbedste ønsker i retning af at skabe gode betingelser for børns opvækst, og det er meget vanskeligt ikke at lade følelserne løbe og rive en enkelt situation ud af sammenhængen og prøve på at favorisere et enkelt område; men det går bare ikke. Man er nødt til at se tingene i sammenhæng.

Derfor er de forskellige instanser, børnekommissionen og flere andre, der arbejder med disse ting, de rette til på baggrund af det store forarbejde, der gøres, at fremkomme med materiale, der kan danne baggrund for en stillingtagen til, hvad der er det bedste forslag i den givne situation. Det er et klart ønske for socialministeren at skabe de bedste muligheder for forældre til at have den nære kontakt med deres små børn længst muligt og at give begge forældre lige muligheder – inden for frivillighedens princip. Samtidig er det vort ønske, at der gives økonomiske muligheder herfor. Det er imidlertid også nødvendigt at se på de tilbud, det er vor fælles opgave, altså samfundets opgave, at give, tilbud om god pleje, omsorg og stimulering, hvor én eller begge forældre ønsker at virke på arbejdsmarkedet.

I forbindelse med SFs forslag kan jeg kun understrege, hvad socialministeren har sagt her i dag og den 27. maj i år, hvor også vor politiske ordfører udtrykte sympati for tanken om længere barselhvile, og at begge forældre får mulighed for at deltage i barselorloven. Jeg vil gerne fremhæve en positiv tanke i SFs forslag, nemlig at der er tænkt på adoptivbørn, som selvfølgelig bør vises al den omsorg og tillid, der er kræfter og penge til.

Kristeligt folkepartis forslag om forlængelse af dagpengeperioden ved fødsel lyder i første omgang meget besnærende, idet moderen først skal have orlov i 26 uger med fuld løn og derefter har mulighed for yderligere orlov i 26 uger med halv løn. Ministeren har imidlertid fundet en del ulemper i dette forslag, og jeg kan understrege, at halv dækning for tabt arbejdsfortjeneste det sidste halve år

[Tove Frederiksen]

i de fleste tilfælde ikke rækker, hvis hjemmets økonomi er baseret på en fuldtidsløn, og hvornår er den ikke det?

Om kristeligt folkepartis næste forslag, om at forhøje børnetilskuddet i barnets første leveår til 10.850 kr., der vil have en effekt på godt 12.000 kr. ved udbetaling, når der reguleres i overensstemmelse med børnetilskudsloven, kan jeg sige, at foruden at det vil dræne statskassen for penge, der ikke kan findes andetsteds, vil det føre os tilbage til den tid, hvor konsrollemønstret var sådan, at kvinden var hjemmegående – frivilligt eller ufri-villigt. I første omgang 1 år, og man må spørge: hvad så? Det er i sig selv vanskeligt at blive trukket ud af en arbejdssituation for et år og så vende tilbage, for slet ikke at tale om den nuværende situation med arbejdsløshed.

Om centrum-demokraternes forslag om øget tilskud til børn, der passes i hjemmet, vil jeg under alle omstændigheder sige, at det betyder øget udgift for staten, og herudover vil der være menneskelige konsekvenser. Hvis moderen i givet fald skal være hjemmegående i 3 år, hvordan vil hendes muligheder for at komme ud på arbejdsmarkedet så være?

Der er ingen tvivl om, at de fire forslag er fremsat med henblik på omsorg for børn. Desværre, kan man sige – eller måske heldigvis – hører der også konsekvensberegninger med. Man kan ikke se isoleret på en enkelt gruppe, et enkelt område. Det er mit håb, at vi ved nærmere eftertanke kan enes om at tilgodese hele dette vigtige område omkring børns trivsel, og det gøres i første omgang ved at afvente fremkomsten af det materiale, som børnekommissionen vil barsle med inden for 1 måned.

På baggrund heraf må jeg på den socialdemokratiske gruppes vegne afvise forslagene.

Pilgaard Andersen (FP):

Beslutningsforslag om barselhvile i 9 måneder også for mænd! Hvor langt har man egentlig tænkt sig at gå fra SFs side i retning af at bruge statsmidler og dermed skatteborgernes penge til at skabe behageligheder og bekvemmeligheder for enkelte borgere? Man tager ikke særlige hensyn til de økonomiske konsekvenser, men forøger bare de offentlige omkostninger, som igen er med til at øge

omkostningerne i virksomhederne og dermed ødelægge konkurrenceevnen og forøge arbejdsløsheden.

Normalt står der i bemærkningerne, hvad et sådant forslag vil koste, men det har SF overhovedet ikke beskæftiget sig med. Man har bare sagt i forslaget, at udgifterne skal bæres af staten, altså det offentlige, hvilket igen er med til at øge omkostningerne. Jeg synes, det var rimeligt, om vi havde fået en konkret vurdering af, hvad en sådan ordning ville koste, og ligeledes havde fået en vurdering af, hvad der kunne spares på vuggestuer og daginstitutioner. På den baggrund kunne vi have foretaget en økonomisk helhedsvurdering.

Der henvises til, at forslaget vil skabe flere job. Denne betragtning deler fremskridtspartiet ikke. Der vil nemlig ske det, at arbejdsgiveren i forbindelse med disse orlovsperioder ligesom vil prøve på at »chance« sig igennem uden at tage ny arbejdskraft ind. Han vil forsøge på at klare det igennem uden ekstra hjælp, når tiderne er så usikre, som de er i øjeblikket. Der er alt for stor risiko ved at tage ny arbejdskraft ind i den forholdsvis korte periode, så længe vi har den ulykkelige dagpengeordning, som gælder i øjeblikket. Chancerne for at få den afskaffet er ikke særlig store i øjeblikket. Der vil være alt for stor risiko ved at tage nye folk ind, og så længe vi har denne dagpengeordning, vil forslaget altså ikke medvirke til, at vi får flere i arbejde.

Forslaget bygger også på ligeberettigelse mellem kønnene. Selv i et SF-samfund kan det ikke lade sig gøre at bytte om på konsrollemønstret.

I forslagens bemærkninger står der, at forslaget er udformet sådan, at der skal ske en tvungen deling mellem manden og kvinden med hensyn til de 9 måneder, de skal holde fri. Der gives 3 måneders barselorlov til manden og 6 måneder til kvinden, men de kan også bytte om, sådan at manden får de 6 måneder og kvinden får de 3 måneder. Heraf kan det tydeligt ses, at SF ikke formår at få den ligeberettigelse mellem kønnene, som man tilsigter med forslaget.

Der nævnes i bemærkningerne forskellige kategorier i vort samfund, som skal være berettigede til en udvidet barselorlov. Jeg har et helt konkret spørgsmål til forslagsstillerne: hvor står den medhjælpende hustru i denne

[Pilgaard Andersen]

forbindelse? Interesserer SF sig overhovedet ikke for de private erhvervsdrivende og deres medhjælpende hustruer? I forvejen ydes der kun medhjælpende hustruer barselorlov i 4 uger – i visse tilfælde mindre endnu. Der er for mig at se ingen grund til at fremhæve bestemte kategorier af kvinder, som har været dårligt stillet i vores samfund.

Fremskridtspartiet kan ikke medvirke til, at dette beslutningsforslag bliver ført ud i livet, idet vi mener, at det indeholder mange væsentlige fejl, og idet vi mener, at samfundet ikke har råd til det. Her tænker jeg på de vidtrækkende økonomiske konsekvenser, beslutningsforslaget vil have. Vi må tage hensyn til de økonomiske problemer, landet har i øjeblikket. Lovforslag nr. L 82 fra kristeligt folkeparti er udtryk for, at vi desværre her i folketinget er ved at komme ind på en overbudspolitik vedrørende dagpenge ved sygdom og fødsel. Kristeligt folkeparti kommer med et lovforslag, der indebærer en udvidelse af dagpengeperioden ved fødsel til 26 uger, og så kan man oven i købet få 26 uger mere, hvis man ønsker det, dog kun til halv løn.

Dette lovforslag vil medføre store ulemper for arbejdsmarkedet, idet man skal undvære de pågældende personer i en lang periode. Jeg deler socialministerens betænkeligheder ved lovforslaget. Det vil være alt for lang tid, de pågældende er borte fra arbejdsmarkedet, og jeg mener også, det kan have nogle uheldige virkninger.

Jeg kunne måske være enig med forslagsstillerne, hvis vi havde mulighed for at spare et tilsvarende beløb på daginstitutionerne. Så kunne der være noget fornuftigt i lovforslaget. Kunne vi opnå nogle besparelser her, så kunne vi begynde at se på, om beløbene går noget nær op mod hinanden, men det ser det ikke ud til, når vi får at vide, at hele lovforslaget vil komme til at koste 175 mill. kr.

Vi ser i øvrigt gang på gang, at man foretager en køn sammenblanding, når man laver de regnestykker. Lovforslaget i sin helhed koster oprindeligt 500 mill. kr., men så siger man: arbejdsløsheden skal trækkes fra. Man går ud fra, at vores samfund faktisk kun består af arbejdsløse kvinder. Jeg mener ikke, det er rimeligt at foretage en sådan sammenblanding. Jeg mener ikke, vi kan bruge den opstilling, som er brugt, og jeg mener så afgjort, at dette lovforslag bliver langt dyrere.

Også ud fra disse betragtninger kan vi ikke medvirke til forslagens gennemførelse.

Det nævnes i bemærkningerne, at man kan spare udgifter til fødevarer, legetøj og inventar i daginstitutionerne. Her mener jeg, kristeligt folkeparti er gået ud i petitesser, når man begynder at tage sådan nogle ting med i betragtning.

Ser vi på lovforslaget som en helhed ud fra økonomiske betragtninger, kan fremskridtspartiet heller ikke medvirke til dette lovforslag.

Det andet lovforslag, kristeligt folkeparti har fremsat, nr. L 83, indebærer i lighed med de andre forslag store udgifter for staten. Det vil komme til at koste staten 170 mill. kr., at der skal ydes et børnetilskud på 10.850 kr. til forældrepar i børnenes første leveår. Ud fra den betragtning, at forslaget vil indebære en væsentlig udgift for staten, uden at vi skønner, at lovforslaget vil give øget beskæftigelse, kan vi heller ikke stemme for dette lovforslag ved tredje behandling.

Der er ved at opstå en krævementalitet her i folketinget. Partierne vil gerne lave en masse goder, og det vil fremskridtspartiet også gerne være med til, men vi vil have en økonomisk balance i det. Vi mener så afgjort, at mange flere af partierne burde prøve at finde frem til nogle besparelser, for kun derved kan vi tillade os at begynde at forøge goderne. Der må være en vis balance i det.

Beslutningsforslaget nr. B 23 fra CD mangler helt økonomiske beregninger, og alene ud fra det mener jeg så afgjort ikke, at vi kan være med til det. En første betingelse må i hvert fald være, at vi kan se, hvad sådan et beslutningsforslag vil komme til at koste. Også her vil jeg gerne se, hvilke besparelser der vil kunne findes på daginstitutionsområdet. Jeg mener, forslaget skal ses i relation til det.

Fra fremskridtspartiets side vil vi afvise samtlige fire forslag.

Bertel Haarder (V):

Venstre er meget enig i den hensigt, der ligger bag disse fire forslag. Vi mener, det er uhyre vigtigt, at vilkårene for småbørns forældre og dermed for småbørnene forbedres, og at det er helt i pagt med den øgede bevidsthed, man har fået om værdien af det

[Bertel Haarder]

lille barns kontakt med et enkelt menneske, især i de første måneder. Derom ingen tvivl.

Men vi er jo nødt til at se på, at det koster penge – og det koster for SFs forslags vedkommende svimlende mange penge. Når det gælder kristeligt folkepartis forslag, så er det helt rigtigt, hvad ministeren siger, at man ikke kan regne på den måde med sparede understøttelser, som der er gjort i bemærkningerne. Da kristeligt folkeparti samtidig har en ofte proklameret målsætning om, at det offentliges udgifters andel af nationalproduktet skal nedsættes med 1 pct. om året, må det også for kristeligt folkeparti være et spørgsmål om at få prioriteret de forskellige ting. Det er et spørgsmål, om vi ikke herinde i lidt højere grad skulle ind på at sige helt præcis, hvor de penge skal tages henne, og det er et spørgsmål, om ikke mangt et spareforslag i virkeligheden kunne få en lettere vej igennem salen her, hvis man sagde: ja men det vil vi gennemføre, bl. a. fordi vi skal have penge til bedre barselvilkår.

Jeg vil også gøre opmærksom på, at skatter jo skal betales. Lad os se på, hvilke grupper af skatteydere der er. Først er der de uddannelsessøgende – den gruppe mener man vel har det for dårligt i forvejen. Så kommer vi til småbørnsforældrene, og de har det altså også for dårligt, hvilket forslagene her viser. Så kommer vi til skolebørnsforældrene, og jeg kan garantere for, at forældre til mellemstore børn er klar over, hvor dyrt det er. Endelig kommer vi til førtidspensionisterne og til pensionisterne. Der er ikke så mange store, stærke mellemgrupper at overvælte alle disse offentlige udgifter på. Blot for at understrege behovet for prioritering.

SFs specielle og meget omtalte tanke om, at de sidste tre måneders barselorlov får man kun, hvis man går ind på SFs tanker om det rette kønsrollemønster, vil vi gerne stærkt tage afstand fra. Det må man minsandten lade den enkelte familie selv om. Vi skal ikke have det sådan, at den familie, der indretter sig sådan, som fru Ebba Strange gerne vil have det, får ni måneder, mens den familie, som indretter sig, som en eller anden anden gerne vil have det, kun skal have seks måneder. Hvad med de enlige for øvrigt? Det var da interessant at få at vide. Hvad med de enlige? Men det gælder måske også for papirløse? Det kan fru Ebba Strange selvfølgelig klare ved at slå ud med hånden: de skal

også have, de kan bare finde sig en, som vil hjælpe, så kan vedkommende få den orlov.

Vi vil altså ikke være med til den form for diskrimination til fordel for det ene kønsrollemønster fremfor det andet. Vi ved godt, at den socialdemokratiske kongres vedtog et kvindepogram, som gik ud på, at man netop skulle bekæmpe det gammeldags familiemønster og pålægge de i forvejen nedgjorte hjemmegående yderligere økonomiske udgifter, for at man kunne pine dem ud i det rette mønster. Det var det, der var tankegangen. Til gengæld skulle man lokke yderligere for institutionsmodellen.

Vi er tilhængere af, at man kan vælge frit, at der er lige behandling af forskellige anskuelser her i Danmark, og at den ene anskuelse ikke skal have statsmagten mere i ryggen end den anden. Derfor må vi altså tage afstand fra denne form for diskrimination, for det er det, det drejer sig om.

Jeg vil gerne komme med en speciel bemærkning vedrørende dette, som forefindes i både kristeligt folkepartis og centrumdemokraternes forslag, nemlig at man vil have højere børnetilskud, men ikke til dem, som benytter offentligt betalte institutionspladser. Jeg går ud fra som en selvfølge, at man har skrevet forkert, og at man også regner dagplejepladserne med. Der bliver nikket fra ordføreren for centrumdemokraterne. Jeg regner med, at det også gælder kristeligt folkepartis forslag, at det er den offentligt betalte børnepasning, man tænker på, og ikke kun institutionspasningen. For den private dagpleje er jo ikke så billig, som mange vil gøre den til. Den kan sandelig være dyr nok for kommunen, og vi skal vel ikke ligefrem have det sådan, at vi diskriminerer omvendt og siger: dagpleje medfører ikke noget tab af børnetilskud, men institutionsplads gør. Det vil vi ikke være med til, men det tror jeg heller ikke er meningen.

Den problematik, disse forslag drejer sig om, har ført venstre ind på en anden tankegang, som i virkeligheden ligger snublende nær, og som har været til drøftelse ude i vore partiforeninger hele sidste år, hvor vi fik temmelig entydige svar ind fra de arbejdsgrupper, der havde siddet. Hvorfor kunne man ikke i stedet for sige: det, det drejer sig om, er, at vi skal have højere småbørnstilskud og til gengæld højere forældrebetaling, især for de højere indkomster, på institutio-

[Bertel Haarder]

nerne. Hvis man regner ud, hvad det vil give for forskellige grupper, så bliver resultatet nøjagtig det samme. Så opnår man det, man vil, og det er jo betydeligt enklere end at skulle have socialkontoret til at sidde og kontrollere, hvordan børnene egentlig bliver passet, og have en til at gå ud og se, om forældrene i virkeligheden har sneget sig til at klare det på en eller anden måde. Det, som forslagsstillerne vil, tror jeg de kan opnå på den måde, som vi her har lagt op til, og som vi muligvis kommer med forslag om, hvis debatten her viser, at der er grobund for det, nemlig at hæve småbørnstilskuddene og at sætte forældrebetalingen på institutionerne i vejret, især for de højere indkomster.

Det er i dag sådan, at folk med højere indkomster, ligegyldigt hvor høje de er, kun betaler en fjerdedel af, hvad den offentlige børnepasning koster. Så lav er forældrebetalingen. Hvis man sætter småbørnstilskuddene op, så kan man i hvert fald roligt sige til dem, der benytter institutionerne, at så skal de bruge den stigning til at betale noget mere for institutionspladsen. Det er der ikke noget urimeligt i.

Jeg ved godt, at hvis man laver den omlægning, så kommer man til at give højere småbørnstilskud også til dem, der under alle omstændigheder ville have passet børnene hjemme, og at der derved fremkommer en merudgift eller en forringelse for dem, der hidtil har benyttet institutionspasning. Men det kunne klares, dels ved at man eventuelt accepterede en mindre merudgift, og dels ved at de højere indkomster kunne få lov til at betale noget mere for en plads på institutionerne.

Der er altså vældig god grund til at sætte dette område under debat, og det synes jeg forslagsstillerne fortjener tak for. Vi har, som jeg har nævnt, faktisk selv opereret med det i to år i forbindelse med vores familiepolitiske arbejde. Jeg har nævnt, hvad vi er nået frem til. Jeg tror egentlig, vi i vidt omfang er enige. Så kan det jo være, vi skal mødes her igen omkring et andet forslag, der griber det an fra en lidt anden vinkel.

Til slut vil jeg blot sige om dette med arbejdsmarkedet, at det var egentlig lidt bedrøveligt at høre socialministeren betragte arbejdsmarkedet som et sted, hvor der slet ikke er noget at gøre ved nogen ting. Vi må acceptere alt, fuldstændig som det er, f. eks. at

det kan være svært at komme tilbage til sit job, hvis man har været væk fra det et års tid. Ja men disse ting er vi da ikke uden midler imod, og en socialminister, der har en kollega, der er arbejdsminister – som hun vel snakker med en gang imellem – er da ikke uden midler i det spørgsmål. Det er vel et spørgsmål om at gøre arbejdsmarkedet mere fleksibelt. Det ved jeg godt socialdemokratiet aldrig vil være med til, fordi det er organisationernes sag, siger man. Men vi er her jo for ligesom at prøve at få en helhedsinteresse varetaget midt i vort organiserede samfund, og hvis der er et problem i så henseende, så lad os få en debat om det her. Lad os få henstillet til arbejdsmarkedets parter, at man behandler disse kvinder – det er jo især kvinder – bedre, når de kommer tilbage efter en længere barselorlov. For det kan man jo gøre noget ved på både den ene og den anden og den tredje måde. Her er vi ikke uden midler.

Til allersidst vil jeg blot minde om, at vi jo flere gange har foreslået bedre adgang til deltidsbeskæftigelse her i landet. Det er specielt henvendt til småbørnsforældre, som eventuelt på skift kan klare tingene selv. Det er i det hele taget en mellemløsning, som virkelig bør overvejes. Når venstre ikke har genfremsat det forslag, skyldes det, at arbejdsministeren svarede forholdsvis positivt på et spørgsmål fra mig for nylig, hvor han sagde, at han ville nedsætte et udvalg og ville se på sagen. Vi går ud fra, at der kommer noget ud af den sag, ellers møder vi frem med den igen. Det er vel næsten det bedste, vi kan gøre for småbørnene, nemlig at få arbejdsmarkedet tøet op på det felt.

Karen Thurøe Hansen (KF):

De to beslutningsforslag og de to lovforslag, som vi behandler under ét her, har jo et gennemgående tema, selv om overskrifterne på lovforslagene og beslutningsforslagene er vidt forskellige.

SFs beslutningsforslag nr. B 9 er jo en genfremsættelse fra sidste samling om udvidet barselorlov. Vi behandlede det her i tinget den 27. maj, og jeg vil gerne henvise til min ordførertale ved den lejlighed. Man kan læse den i Folketingstidende 1976–77, 2. samling, sp. 5134.

Jeg må fra sidste ordførertale specielt fremhæve den uro, som det vil give på ar-

[Karen Thuroe Hansen]

bejdsmarkedet, med de lange fraværperioder. Det kan ikke undgå at smitte af på mange måder; hvis man har været fraværende i næsten 1 år, så vil det give utryghed at komme tilbage. Vi ved jo, at udviklingen går meget hurtigt, og meget kan ske også på disse måneder.

Jeg kan stadig væk heller ikke godtage, som jeg også sagde det ved sidste lejlighed, at SFs forslag kun omfatter visse kategorier af kvinder, men overhovedet ikke omtaler medhjælpende hustruer eller selvstændigt erhvervsdrivende kvinder, som absolut ikke kan tillade sig at holde den nugældende barselhvile på 14 uger, men må nøjes med langt mindre.

Jeg vil ligesom sidst afvise SFs beslutningsforslag, som vi ikke kan være med til.

Kristeligt folkepartis lovforslag nr. L 82 om forlængelse af dagpengeperioden og ligeledes lovforslag nr. L 83 om forhøjet børnetilskud, og det gælder ligeledes beslutningsforslag nr. B 23, som er fremsat af centrumdemokraterne, er der meget godt i. Rent principielt kan det konservative folkeparti være enig i, at det er overordentlig vigtigt, at børnenes tarv varetages på den bedste måde, specielt i de første leveår.

Vi har hørt socialministeren omtale de udvalg, der er nedsat, både i børnekommissionen og i ligestillingsrådet, og ligeledes det fælles udvalg mellem arbejdsmarkedets parter, og de skal være færdige med deres overvejelser inden udgangen af 1977 om en eventuel udvidelse af barselorloven. Det er sikkert og vist, at den trænger til en revision, men jeg kan ikke undlade at sige, at det er mit håb, at når vi endelig får en revision af denne barselorlov, at den så tager hensyn til alle kvinder, ikke kun til en vis kategori af kvinder.

Men tilbage til kristeligt folkepartis lovforslag nr. L 82 om forlængelse af dagpengeperioden. Hvor står den medhjælpende hustru og selvstændige erhvervsdrivende – og der er som oftest tale om selvstændige mindre næringsdrivende – og efter hvilken målestok skal dagpengesatsen beregnes? Det vil jeg gerne spørge kristeligt folkeparti om.

Det samme gælder kristeligt folkepartis forslag om forhøjet børnetilskud, som skal være betinget af, at man ikke modtager dagpenge eller anden offentlig støtte eller benytter institutioner. Hvor står den medhjælpen-

de hustru her, og hvor skal man ende og hvor skal man begynde med dette forhøjede børnetilskud? Det kan vel ikke være meningen, at alle skal have det.

Det gælder ligeledes CDs forslag om forhøjet børnetilskud. Vi kan være enige i intentionerne, men jeg synes, det er for dårligt underbygget. Vi aner ikke, hvem det skal givne til. Det burde være mere udbygget.

På stående fod kan jeg altså ikke give noget tilsagn om det konservative folkepartis stillingtagen til disse lovforslag. Jeg håber, vi får dem gennemdrøftet i socialudvalget, hvortil de vil blive henvist. Det kan være, at der kommer helt andre forslag på bordet, når vi efterhånden kommer til at tage stilling til de nævnte udvalgs afgørelse med hensyn til, hvorledes den fremtidige barselorlov skal være.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Spørgsmålet om forlænget barselorlov kommer til behandling med jævne mellemrum her i salen, også dette beslutningsforslag nr. B 9, og fremsættelsen af forslag sker fra forskellig side af salen. Essensen af en række af de forslag, der er til behandling i dag, er et fælles ønske om at give forældre og børn mulighed for at være sammen i de første, vigtige år, men alligevel er forslagene så vidt forskelligt udformet, at der sikkert ikke kan opnås enighed om et eneste af dem, og dog må det være muligt for alle de partier, der ønsker at forbedre forældre-børn-forholdet, sammen at udforme et forslag, der tværpolitisk dækker så at sige alle hensyn. Et sådant møde med det mål for øje vil centrumdemokraterne gerne tage initiativ til.

Hvad angår dette forslag, er det især de dårligst stillede, man vil imødekomme, samtidig med at man søger en ligestilling mellem forældreparterne. Man ønsker at gøre op med den myte, at det kun er mødrene, der duer, når det drejer sig om et spædbarns pasning. Det ønske kan vi dele, da det er alment kendt i pædagogkredse, at det for et spædbarn drejer sig om et fast persontilknytningsforhold og knap så meget om de biologiske processer. Vi arbejder meget gerne med forslaget i udvalg, men må tage forbehold over for, at denne vej er den rigtige løsning af forældre-børn-problemet.

[Yvonne Herløv Andersen]

I lovforslag nr. L 82, om forlængelse af dagpengeperioden ved fødsel, af Inge Krogh m. fl. er intentionerne jo de samme: at styrke moder-barn-tilhørsforholdet. Her vil man gøre det gennem forlængelse af dagpengeperioden efter fødsel. Som jeg lige har nævnt, er centrum-demokraterne positivt indstillet over for de tanker, der ligger bag et sådant forslag, og mener, at der i udvalget må finde en forhandling sted, der kan oplyse om, hvorledes disse intentioner bedst løses økonomisk og administrativt. Centrum-demokraterne kan ikke pege på denne løsning som den endelige, men vil også her være velvillige i udvalgsarbejdet.

Så har vi lovforslag nr. L 83 om forhøjet almindeligt børnetilskud i det første leveår, fremsat af kristeligt folkeparti, som jo næsten er det samme som CDs beslutningsforslag nr. B 23 om forhøjet børnetilskud ved pasning af børn i hjemmet. Dette forslag er jo i meget høj grad i tråd med centrum-demokraternes ønsker om alternativer til daginstitutionerne, især til vuggestuerne, og ønsker om at afhjælpe det pres, der er på disse institutioner for tiden. For centrum-demokraterne er der ingen tvivl om, at mange af de problemer, vi har med børn og unge i dag, kommer af en dårlig start, af for tidlig institutionsanbringelse og en alt for lang anbringelsestid daglig.

Det vil føre for vidt at gå dybere ind i dette forslag, da den eneste forskel på det og det af centrum-demokraterne fremsatte forslag er den periode, der skal gives et forhøjet børnetilskud i. Vi er imidlertid meget interesserede i at finde en løsning på disse problemer og kan tilsige en velvillig udvalgsbehandling.

Så kommer centrum-demokraternes beslutningsforslag nr. B 23. Jeg vil først og fremmest give socialministeren ret i hendes økonomiske betragtninger vedrørende forslaget, men dette forslag er i princippet fremsat for at få en tilkendegivelse fra de forskellige partiers side af, om den enighed, jeg møder rundt om i landet, når vi mødes omkring moder-barn-forholdet, har nogen bund i virkeligheden. For centrum-demokraterne er det ikke et spørgsmål om økonomi, men om der her i tinget er en vilje til at give forældre og børn den mulighed for at være sammen, som forslaget tilsigter.

Centrum-demokraterne ønsker at styrke kernefamilien ved at give de unge og deres

børn en god start på forældre-børn-forholdet, og forslaget omfatter børn i alderen fra 0 til 3 år, og det er rigtigt nok, at det er vuggestuealderen. Forslaget er ment som en frivillig ordning og skal ses som et alternativ til vuggestuerne og ikke som et ønske om at nedlægge dem. I kommunernes § 11-planer er der til nogle amter kommet ønske om ændringer vedrørende udbygning af daginstitutionerne, herunder specielt vuggestuer.

Centrum-demokraterne ser hellere dette midlertidige pres på disse institutioner løst på alternative måder i stedet for gennem en permanent udbygning af institutionerne.

I Københavns omegn er problemet, at der i én kommune trods faldende børnetal er meget lange ventelister, og her bygger man så tre nye permanente vuggestuer, til trods for at befolkningsprognoserne siger, at der om få år ikke er børn nok til at fylde dem. I Københavns amt er der en dækningsprocent på vuggestueområdet på 33, og med den yderligere udbygning, der skal finde sted, kommer vi nok op i nærheden af de 45 pct. på vuggestueområdet.

Tager vi så i betragtning, at en vuggestueplads i dag i Københavns omegn koster ca. 34.000 kr. brutto om året, vil der gennem en besparelse af udbygningen samt på de deraf følgende driftsudgifter nok kunne blive en vis økonomisk dækning for et forhøjet børnetilskud til de forældre, der måtte ønske at modtage det tilbud, som forslaget indeholder. Skulle det vise sig, at der ikke er enighed om at løse forældre-børn-problemet på denne måde, er centrum-demokraterne villige til sammen med andre partier at drøfte et forslag, der kan få en større tilslutning, så at vi kan komme et stykke ad vejen.

Tove Jørgensen (DKP):

I hele denne debat om barselhvile, som trænger sig på gang på gang, fordi der ikke er tilfredsstillende forhold for kvinderne under graviditet og fødsel, er der ligesom to ting, der prioriteres skiftevis. Det er, om kvinderne – jeg vil specielt fremhæve kvinderne i industrien – skal sikres under fødsel og graviditet, eller om ægtepar – her vil det i første omgang specielt blive dem fra de højere indtægtsgrupper med det lettere arbejde – skal sikres lige vilkår. Hvad er det, der skal

[Tove Jørgensen]

prioriteres først? Det er klart, at forholdet mellem forældre og børn selvfølgelig også spiller en rolle i den debat, men spørgsmålet er, om ikke det forhold i hvert fald løses bedst ved en generelt nedsat arbejdstid for alle, der arbejder i erhvervslivet.

Det er sådan, at i de forslag, der ligger her, er der også forskellige prioriteringer. DKP er enig i intentionerne om, at der skal indføres en 26 ugers barselhvile, og i, at der skal ske en sikring af småbørnsfamilierne, men den senere tids debat omkring børns pasning i hjemmet har imidlertid i stor udstrækning udviklet sig til en ligestillingsdebat. Det er da også korrekt, at spørgsmålet om børnenes pasning hænger sammen med hele kønsrolledebatten, men det drejer sig så sandelig også om nogle faktiske forhold, hvor kvinderne er den diskriminerede part. Denne diskriminering ophører ikke ved, at vi laver nogle formelle regler. Vi ved bl. a. fra de svenske erfaringer med lovgivning, at de reelle forhold gør, at muligheder for begge ægtefællers pasning af børn ikke medfører de ændringer i selve rollemønsteret, som man forestiller sig.

Det er selvfølgelig ikke ensbetydende med, at vi ikke skal stræbe imod, at der sker ændringer, men det bliver alligevel et spørgsmål om prioritering. I dag har vi kun 14 ugers barselhvile, og det er for lidt, især for kvinderne i industrien med det belastende arbejde. De har enten et hårdt fysisk arbejde eller et stresset arbejde, der gør det vanskeligt for dem at gå helt op til fødslen, og derved mister de faktisk tid efter fødslen.

Derfor mener vi, at det er kvindernes forhold i forbindelse med fødsel og graviditet, der først og fremmest skal sikres. Der er der også nogle biologiske forskelle, som vi har nævnt tidligere, bl. a. omkring amning, som vi mener kvinden i hvert fald bør sikres mulighed for både rent tidsmæssigt og også med hensyn til at kunne få den fornødne hvile til at kunne fastholde amningen. Men efter 26 ugers perioden går vi ind for en deling af pasningen imellem forældrene, og det er jo bl. a. det, som SFs forslag går ind for. Der kan vi henvise til den tidligere førstebehandling den 27. maj, hvor vi kom med nogle generelle kommentarer. Der er punkter, vi er enige i, men der er også ting, hvor vi mener der bør ske andre ting først.

I lovforslag nr. L 82 er vi enige i § 1. § 2 vil vi udforme anderledes, men det vil jeg vende tilbage til.

Om § 3 er vi helt uenige, fordi den rammer kvinder med lav løn og med som regel belastende arbejde, for det er jo desværre to ting, der for det meste hænger sammen. Det er netop disse kvinder, der har hårdest brug for at gå på halv tid og at få lønnen kompenseret med halvdelen i form af dagpengeydelse. Her kan vi godt gå ind for, at der er valgfrihed mellem ægtefællerne i den periode, men det må være sådan, at det ikke specielt bliver hæftet sammen med benyttelse af daginstitutioner eller ej, for det er ikke noget rimeligt forhold at arbejde under.

Angående lovforslag nr. L 83 og beslutningsforslag nr. B 23 er vi enige i, at børnetilskuddene bør forøges, men ikke for alle indtægtsgrupper. Det bør ikke sammenstilles med krav om ikke at benytte daginstitutionerne. Det er igen spørgsmålet netop om de lavtlønnede, som ikke kan undvære arbejdsindtægten, og vi skal ikke glemme, at det i dag er en luksus at gå hjemme, ikke mindst på grund af de meget høje huslejeudgifter, som specielt rammer de unge familier. Det er dem, der må bo i nybyggeriet. De har ikke andre muligheder, og det er en stor belastning for mange af de familier, der drejer sig om.

Kommunisterne kommer selv med et lovforslag om barselhvile, der går ud fra nogle lidt andre principielle betragtninger end dem, der findes i de forslag, der ligger her. Vi går nemlig ind for, at man skal sørge for dels en sikring af kvinden og dels en sikring af barnet. Det kommer til at gå på, at kvinden som person skal sikres 8 uger før fødslen og 8 uger efter fødslen, uden at det betyder, at hun, hvis hun bruger tid før fødslen, ikke kan have 8 uger efter. Vi ønsker, at hun skal sikres mod fyring, at hun skal have dagpenge under graviditeten i det omfang, det er nødvendigt, og at der skal være vikardækning for kvinderne på arbejdsmarkedet netop for at sikre, at hun kan fungere uden at blive diskrimineret.

Hvad barnet angår, vil vi have sikring for, at barnet får 26 uger hjemme som minimum, også selv om det f. eks. ligger i kuvøse og først kommer hjem nogen tid efter fødslen. Det skal være muligt for den biologiske mor – for adoptanter vil vi ikke skelne mellem,

[Tove Jørgensen]

om det er mand eller kvinde, der bliver hjemme.

Vi ønsker også, at den uddannelsessøgende kvinde skal sikres, for det mener vi måske er nok så væsentligt som det, der ligger i de foreliggende forslag om, at ægtefællen skal tvinges til at være med. Det er et rimeligt krav at stille, men hvis det virkelig skal få nogen reel betydning, skal vi sikre, at kvinder under uddannelse, der bliver gravide, også får muligheder for at fortsætte deres uddannelse, fordi vi netop kender utrolig mange tilfælde, hvor kvinderne ryger ud af uddannelsessystemet, når de bliver gravide og får børn. Det er en meget væsentlig ting at få med.

Derfor er det ligesom lidt andre rammer, kommunisterne mener at et barselhvileforslag skal indeholde. Derefter kan vi så i anden omgang kigge på forholdene omkring småbørnsfamilien. Der kan vi bedre tilstræbe en reel ligestilling imellem ægtefællerne, ikke mindst fordi kvinderne skal have mulighed for at komme ud på arbejdsmarkedet igen. I nogle af de lovforslag, der ligger her, findes der ligesom en risiko for, at kvinderne ryger ud. Det kan være lang tid at være et år væk, og da vil det være rimeligere, at begge ægtefæller er med.

Men vi skal jo også tænke på, at der er et problem omkring de enlige kvinder. Det er dem, der er allerhårdest ramt i vores samfund. Det er også dem, der i øjeblikket udgør en meget, meget stor del af arbejdsløshedskaren, og det skal vi i hvert tilfælde ikke glemme.

Hr. Bertel Haarder var lidt inde på, hvad det er, vi vil prioritere, hvor meget vil vi give i skat for disse ting. Jeg synes godt, jeg vil vende problemet om og sige: det er jo egentlig ikke det, det drejer sig om. Det er jo et spørgsmål om, hvor mange ressourcer samfundet vil lade være uudnyttede, når kvinderne selv ønsker at komme ud og arbejde. Skal vi så belaste den ene halvdel af befolkningen, altså mændene, med hårdt arbejde i en presset situation med stadige produktivitetstigninger og den lange arbejdstid, eller skal vi prøve at deles om arbejdet og sikre, at kvinderne også kommer ud? På den måde kan vi også spare dem for mange af de psykiske vanskeligheder, der følger med at være sat uden for samfundet.

Det er meget betegnende, at de undersøgelser omkring de langtidsarbejdsløse, som vi får, og som virkelig er korrekte, viser, at de får psykiske problemer ved at gå hjemme og ikke have mulighed for at komme ud på arbejdsmarkedet igen. Det er jo de problemer, som vi kender for kvindernes vedkommende. Det er nøjagtig de samme symptomer, som vi har kunnet konstatere hos hjemmegående kvinder i en lang, lang årrække. Der opstår også et andet problem: har vi råd til at sende kvinderne på pension i en tidlig alder? Det bliver jo konsekvensen i den anden ende, når de ikke har haft nogen tilknytning til erhvervslivet. Derfor er det vigtigt, at man sikrer kvindernes uddannelsesforhold, at man sikrer, at de ikke kan fyres, når de er i erhvervslivet, og at de kan vende tilbage til det.

Jeg vil lige sige til fru Yvonne Herløv Andersen i anledning af hendes bemærkninger om vuggestueudbygning og prognoserne, at jeg tror nu, det er meget tvivlsomt, om man midt i 1950'erne ville kunne have lavet prognoser for udviklingen i 1960'erne. Derfor synes jeg, at man skal behandle prognoser særdeles varsomt. Jeg kan nævne som eksempel, at man i Albertslund havde en prognose, der gik på en 40 pct.s fritidshjemsdækning, hvor man nu må konstatere, at dækningsgraden skal være 50 for at svare til behovet. Derfor kan man ikke se bort fra, at der er tale om en udvikling, hvor netop behovet vil være større. Derfor vil det være forkert at kombinere behovet for daginstitutioner med krav om, at det skal være en betingelse for at kunne modtage tilskud af den ene eller den anden art, at man ikke benytter daginstitutioner. De ting hænger ikke rigtig sammen, specielt ikke når vi taler om de lavtlønnede.

Som helhed vil jeg sige, at vi vil gå ind for en ændring af barselhvilen, men at den skal indeholde nogle andre principper end dem, der her er lagt frem.

Grethe Philip (RV):

Der er her fremlagt nogle forskellige forslag til støtte for familier med småbørn. Jeg har ikke i sinde at gennemgå hvert af disse forslag og kommentere dem. De har det fælles præg, at man i de partier, der har fremsat dem, alle er helt klar over, at familier med ganske små børn tit er i en presset situation,

[Grethe Philip]

at der er behov for mere tid til det lille barn, og at det har overordentlig stor betydning for det lille barn at få en god start i livet, hvor der er nogenlunde økonomisk tryghed, og hvor familien har tid til at tage sig af det.

Jeg er helt enig i det sigte, at dér har vi noget, vi må tage fat på. Det er en situation, som er utilfredsstillende, og jeg sætter det i hvert tilfælde meget højt på listen over de ting, vi må ændre.

Spørgsmålet bliver så, hvordan vi skal gøre det. Og der har altså været forskellige forslag fremme, både i form af de forslag til folketingsbeslutning og de lovforslag, som vi drøfter, og også her under de tidligere ordføreres taler.

Generelt vil jeg sige, at i mit parti, det radikale venstre, mener vi, at barselhvilen bør forlænges. De nugældende 14 uger er ikke nok, vi må op på en længere tid. Men jeg tror, SF har gabet for højt, når de satser på 9 måneder. Jeg er bange for, at det får for alvorlige konsekvenser for kvindernes mulighed for at få arbejde, og jeg tror heller ikke, at det for barnets skyld skulle være nødvendigt at gå helt op til 9 måneder. Men i den takt der bliver økonomiske muligheder for det, går vi meget gerne op til 6 måneders barselhvile. Og vi ser meget gerne, at det bliver udformet sådan, at den sidste del af barselhvileperioden kan tages enten af faderen eller af moderen alt efter, hvem der nu har mest interesse i at få barselhvilen, og måske også efter, hvor hensynet til barnet taler for den ene eller den anden.

Men jeg synes, at vi, når vi drøfter disse spørgsmål, burde tænke på, hvem der er mest truet, hvem der har mest brug for hjælp. Vi ved jo godt, at disse ting koster penge, og vi kan jo så håbe på, at der er visse beløb, der kan modregnes, måske noget understøttelse, der ikke skal udbetales, nogle forhold, hvor der sker nogle modtræk på arbejdsmarkedet af den ene eller den anden art, som gør, at bruttoudgiften er større end nettoudgiften.

Men hvordan vi end regner på det, er der jo tale om meget store beløb, hvis vi virkelig skal hjælpe. Derfor bliver vi nødt til at prioritere, og jeg vil nævne nogle af de ting, jeg for mit vedkommende vil sætte øverst på listen.

Noget af det er ikke så forfærdelig udgiftskrævende, men jeg tror omvendt, at det er meget vigtigt. Jeg vil sætte højt på listen, at

vi gav et tilbud til alle, der var gravide, om et mindre kursus. Jeg forestiller mig ikke noget langt kursus, men jeg forestiller mig, at der i tilslutning til de undersøgelser, som foregår hos jordemoderen, blev givet lejlighed til oplysning både for moderen og for faderen om, hvad det egentlig er, der nu er ved at ske, og hvilke forpligtelser de er ved at gå ind til, i samme øjeblik barnet er født.

Man kunne jo synes, at det var overflødig, for det er noget, de pågældende udmærket ved selv, eller noget, de får at vide hjemme fra familien. Efter de oplysninger, jeg har fået, må man imidlertid regne med, at familierne efterhånden er så opsplittede, og at der er så mange unge, der sætter børn i verden, som er geografisk så langt væk fra deres forældre, at de ikke umiddelbart får den vejledning hjemmefra, som unge familier tidligere fik. Jeg ved, at det er noget, man har forsøgt med rundt omkring, og jeg har indtryk af, at det har været vellykket. Jeg synes, det var en opgave, man burde tage op i alle amtskommuner i tilknytning til jordemoderordningen.

Jeg synes også, at vi specielt og meget hurtigt – og det håber jeg vi kan sætte ind på faktisk allerede i denne samling – kunne gøre noget for at forbedre barselhvileperioden og barselhvilebestemmelserne i det hele taget dér, hvor fødslen er kompliceret, hvor der måske allerede under graviditeten er komplicerende forhold, som gør, at moderen har behov for en længere barselhvile end andre, ting, som måske gør, at barnet fødes under vanskelige vilkår, barnet fødes med et handicap, måske på grund af graviditetens forløb, måske på grund af andre forhold. Dér ligger der noget helt specielt for moderen og også et helt specielt behov for at støtte barnet. Det drejer sig her om det, vi undertiden kalder for de truede børn, enkelte gange har man omtalt dem som risikobørnene. Vi ved, at der med det arbejde, der er gjort af amtslæge Vagn Christensen i Ringkøbing amt, er sat et meget vigtigt opsigende og vejledende arbejde i gang for familier med børn, der må anses for truede. Jeg ville ønske, at mange flere amtskommuner tog det samme arbejde op; jeg tror, det ville hjælpe mange børn, så at de fik en bedre start i livet.

Jeg kan ikke lade være med her at nævne Dea Trier Mørchs bog »Vinterbørn«, som har været så meget omtalt som en af årets bedste bøger. Dér beskriver hun netop sådan

[Grethe Philip]

en ung mor, der forlader hospitalet med et lille, for tidligt født og meget sart barn. Man har indtryk af, at hun egentlig står temmelig hjælpeløs. Hun ved ikke så meget om, hvilke opgaver der venter hende, hun har ingen støtte, hverken fra faderen eller fra familien. Jeg synes, at bogen må efterlade det indtryk, at her har vi et eksempel på sådan en ung kvinde, som samfundet burde hjælpe. Det er en af de ting, jeg sætter meget, meget højt på listen.

Så har vi tidligere drøftet de medhjælpende hustruers stilling. Jeg har i forbindelse med et andet lovforslag sagt, at i det radikale venstre mener vi, at reglerne for de medhjælpende hustruer bør ændres, således at de i stedet for de nuværende 4 uger har ret til 14 ugers barselhvile ligesom andre kvinder. En meget, meget stor del af disse kvinder har nøjagtigt det samme behov for barselhvile og for, at barselhvileperioden er lige så lang som for kvinder, der arbejder som lønmodtagere.

Jeg mener også, at vi meget hurtigt burde have bedre regler ind, når der er sygdom blandt børn. Jeg kan se, hvordan der for de unge familier opstår den særlig pressede situation, når barnet bliver sygt. Der behøver ikke at være tale om noget handicap eller noget særlig alvorligt, men i samme øjeblik barnet bliver sygt, er familien ude i en meget vanskelig situation, hvis begge forældre er udearbejdende.

Jeg er klar over, at meget af dette kunne løses fra organisationernes side, og vi ved også, at det indgår i nogle overenskomster, at én af forældrene har ret til frihed fra arbejdet på barnets første sygedag. Men jeg synes, vi skulle tage den problemstilling med, når vi i det hele taget taler om at støtte familier med små børn.

Medens jeg er inde på spørgsmålet om organisationernes indsats, kunne man måske også her fra folketingset appellere mere til organisationerne om i deres overenskomster at få aftaler ind om, at kvinden efter en fødsel fik muligheder for at gå på deltid. Også det ville hjælpe mange kvinder. Dermed siges jo ikke, at de vedvarende skulle være på deltid; kan de orke mere, så lad dem gå på heltid. Det skal vi ikke træffe bestemmelse om her, men de skal have en mulighed for i den første tid efter fødslen, når barselhvile-

perioden er udløbet, at kunne starte på deltid af kortere eller længere varighed.

Jeg synes også, – en ting, jeg vil nævne her – at vi meget hurtigt burde forbedre de regler, vi har, hvor der sker adoption af et lille barn. Når et ægtepar eller en enlig – der er jo også mulighed for en enlig – adopterer et ganske lille barn, er der nøjagtigt det samme behov for, at en af forældrene kan være hjemme hos barnet, som der er, når et barn er blevet født. Jeg synes kort sagt, at vi skal forbedre disse regler, i hvert fald når det drejer sig om et ganske lille barn, der bliver adopteret, så at de bliver sidestillet med de regler, der gælder ved en fødsel.

Socialministeren har sagt, at en hel del af disse problemer drøftes i børnekommissionen, og at vi må afvente dens resultater. Nu er jeg vidende om, at i hvert fald nogle af problemerne – jeg tænker særlig på barselhvileproblemet – meget hurtigt, i løbet af få måneder, vil være færdigbehandlet af børnekommissionen. Det vil sige, at vi kan få resultatet af dens overvejelser frem i denne samling. Jeg er så optimistisk at tro, at vi ved en grundig drøftelse i socialudvalget allerede i denne samling kan vedtage visse forbedringer. Det er mit indtryk, at vi alle sammen er klar over, at vi ikke kan lade det gå videre, som det er nu. Lad os komme i gang med noget, og lad os lægge en plan med successive forbedringer.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Som der er sagt tidligere, har hele debatten i dag drejet sig om familien, om børnene. Kristeligt folkepartis stilling er vel både kendt og helt klar. Det er ikke bare de sidste to år, men helt fra partiets start, at familien har været noget centralt og noget vigtigt for os, og vi kan da kun glæde os over, at så mange partier efterhånden indser, at det er vigtigt og noget, der har virkelig betydning for vort land.

Men så konstaterer vi, at vi er uenige. Det er klart, for det afhænger helt af, hvilke mål vi har for vort samfund. Det fremgår af debatten i dag, at der er nogle, der ønsker, at begge forældre skal være udearbejdende. Det er endda også sagt ret klart, at man kun har samfundsværdi, hvis man arbejder uden for hjemmet. Kristeligt folkeparti ønsker ikke, heller ikke med disse forslag, at kvinderne

[Inger Stilling Pedersen]

skal være hjemme og arbejde hjemme. Det, vi ønsker at understrege, er, at man skal have en valgmulighed: om man vil være hjemme, eller om man vil ud på arbejdsmarkedet. Lige gyldigt hvad man vælger, skal man respekteres, har man værdi. Derfor bliver vi nødt til i vores lovgivning økonomisk at tilgodese de hjem, hvor man ønsker, at den ene part skal være hjemme; det gælder vores skatte-lovgivning, det gælder vores tilskud til institutioner.

Der er noget forkert i dag. Det erkender alle. Det er urimeligt, at kun ca. en tredjedel af børnene får gavn af tilskuddene, fordi de følger institutionerne. Uanset hvilken indtægt man måtte have, så betaler man – vi ved meget godt, der er noget, der hedder fripladser for de svageste – men alligevel får man tilskud, men der er nogle, der ingenting får.

Det er da ganske klart, at der vil være lange ventelister til institutionerne, så længe det er den eneste måde, man kan opnå tilskud på. Vi siger ikke, at der ikke skal være tilskud til institutioner, men vi mener, at vi må have problemet til debat og se, hvordan vi får skabt rimelige forhold, sådan at forældrene får en reel mulighed for at vælge, hvilken måde de ønsker at få deres barn passet på.

Når det gælder de helt små børn, mener vi, som jeg sagde under behandlingen af et tidligere forslag, at hjemmet må komme i første række – eller eventuelt en dagpleje. Vuggestuer er og bliver nødløsninger. Men når det gælder de lidt ældre børn – det er det, vi vil forsøge i vores forslag senere hen, kan det være en god ting, at man har mulighed for at lade dem gå i en børnehave. Men forslaget her drejer sig om barselorlov. Vi finder, at det er uhyre vigtigt, at mor og barn får lov til at være sammen, men selvfølgelig også, at far og barn får lov til at være sammen. Det er, som om man prøver på helt at ville udlette alle forskelle og skabe en ligestilling, og hvis jeg ser på SFs forslag, vil det altså sige, at hvis man ikke ønsker denne ligestilling, så har man ingen mulighed.

Vi er, som det fremgår af vores forslag, som fru Inge Krogh senere vil komme ind på, åbne over for, at det skal være muligt også for faderen at kunne få del i en eventuel barselorlov. Men det er fremgået af mange indlæg her i dag, at man ligesom ikke ønsker, at kvinden skal have mulighed for eventuelt at kunne gå hjemme. Jeg ved godt,

at der er nogle, der ønsker at komme ud på arbejdsmarkedet, og de skal så sandelig også have lov til det. Men det er, som om de fleste indlæg i dag kun har tilgodeset denne gruppe. Men der er altså også nogle, som godt kunne tænke sig, at det ikke bare skal være en luksus at gå hjemme. Derfor må vi også indrømme fra folketingets side, når vi skal lovgive, at det er rigtigt, som det blev sagt fra den kommunistiske ordfører, at vi i vores politik i dag har lagt op til, at man skal have to indtægter for at kunne klare sig, det gælder f. eks. huslejen. Derfor er det et spørgsmål, om vi ønsker, at begge forældre skal have en indtægt. Men så – her er jeg igen enig med den kommunistiske ordfører – tror jeg det var, svigter man den reelt enlige. Derfor må disse problemer virkelig drøftes igennem og ses i mange sammenhænge.

Når jeg ser på SFs forslag, er vi enige i intentionerne om, at der skal være mulighed for en længere barselorlov, og vi vil gerne diskutere de ting, som er foreslået i det. Til centrum-demokraternes forslag kan vi ikke sige andet end ja, for det er sådan set vores eget forslag, men vi mener nok, at der ikke er ret megen uddybning i det, at det må ses i relation til institutionerne, for ellers vil det bare blive et tilskud, man giver sådan uden videre. Det er vores grundtanke, at man må prøve på reelt at ligestille forældre med børn, altså økonomisk give dem samme muligheder. Jeg ved, at venstre har luftet nogle af disse tanker om, at pengene i højere grad skal følge børnene end institutionerne.

Men vi må atter understrege, at barnets naturlige opholdssted er i hjemmet, at det er hjemmet, der skal påvirke børnene, det er ikke institutionerne. Institutionerne kan være en god hjælp til forældrene, når forældrene samtidig får mulighed for at vælge den pasning og den påvirkning, de måtte ønske fra de forskellige institutioners side.

Vi vil tilsige en positiv udvalgsbehandling. Vores egne forslag kommer fru Inge Krogh ind på.

Alice Hedegaard (DR):

Den sympati, jeg udtrykte ved beslutningsforlaget nr. B 9's fremsættelse den 27. maj i år, er uændret ligesom min uvilje over for barselorlov til fædre, idet jeg stadig mener, at de to vigtigste og helt nødvendige ændringer

[Alice Hedegaard]

må være at få en barselorlov, der er ens for alle kvinder uanset erhverv. Som omtalt i bemærkningerne er det som oftest de kvinder med hårdest legemligt arbejde, der har de dårligste barselregler. Det er en så uretfærdig og uforståelig forskelsbehandling, at vi ikke kan være den bekendt.

Den anden ændring, jeg mener er væsentlig, er orlovens forlængelse til de i forslaget foreslåede 6 måneder. Det er muligt, vi ikke har penge til det, men jeg mener nu ikke, vi har råd til at lade være. Der bliver som før nævnt i dette høje ting bevilget så store beløb gang på gang til formål, der for mig at se er mindre væsentlige. Vi investerer i produktion for at få penge og velstand og i alt det, der er meget vigtigt for at få samfundet til at fungere, men vi glemmer ofte den vigtige faktor, som skal få det hele til at fungere, nemlig mennesket, og til denne kategori hører altså også kvinden. Det må være en menneskeret at kunne være sammen med sit nyfødte barn i hvert fald i 6 måneder.

Om lovforslag nr. L 82 og L 83 – det er helt overvældende med alle disse forslag til forbedring af sociale forhold – har man da lov til at håbe, at så mange gode initiativer vil føre til noget godt. Som jeg anførte til det forrige forslag, kan jeg helt tilslutte mig forbedringer af barselorloven, idet jeg lægger stor vægt på, at mor og barn kan være sammen i den første tid. Jeg tror, pengene er givet godt ud. De børn, der får den længere kontakt med moderen, vil blive mere harmoniske og måske dermed få færre komplikationer under deres opvækst. Vi ved jo, at den første tid af et barns liv har stor betydning for dets videre udvikling. Men i og for sig er der mange lighedspunkter i dette lovforslag og DKPs beslutningsforslag, idet de begge vil gøre det muligt for moderen at få denne ønskelige længere tid sammen med sit barn.

At så kristeligt folkeparti går videre og vil give mulighed for yderligere et halvt år, dog med dagpenge på det halve beløb, er da en tiltalende tanke, men mon ikke vi når derhen, at det vil blive lidt svært for kvinden at finde sig et job igen, og så er det jo altså også lidt halvdyrt. Det er jo ikke alle kvinder, der er interesserede i at være hjemmehusmoder. Med lovforslag nr. L 83 synes jeg at vi er helt ovre i det utopiske, og når det forhøjede børnetilskud er betinget af, at moderen ikke modtager dagpenge som foreslået i lov-

forslag nr. L 82, kan det altså kun være tiltænkt de kvinder, der alligevel ikke er ude i erhvervslivet. Når tilskuddet endvidere ikke skal aftrappes i takt med indkomsten, ja, så kan jeg ikke se noget formål med forslaget ud over uden påtrængende grund at forøge vore udgifter. Jeg tror, der er andre sociale problemer, der trænger sig mere på.

Til beslutningsforslag nr. B 23 vil jeg sige, at dette forslags idé ligger på linje med kristeligt folkepartis, bortset fra at man her yderligere vil udvide hjælpen til at skulle gælde børn til 3 års alderen. Jeg tror, vi skal passe på ikke at køre hele vort samfund på tilskud. Det ender med, at vi tror, vi kan leve af at give hinanden tilskud. Det skal efter min mening heller ikke være sådan, at man efterhånden giver forældre det indtryk, at de nærmest er børnefjendske og forsømmelige, når de har et udejob og derfor benytter sig af daginstitutionerne.

Der findes mange kvinder, der er glade for at være hjemmegående, men behøver man at belønne det med statskassens midler? Der findes mindst lige så mange, der synes bedre om at have udejob, hvortil kommer alle de, der bliver nødt til det af økonomiske grunde, og hvor et forhøjet børnetilskud ikke hjælper ret meget. Retsforbundet kan ikke støtte dette forslag.

Tyroll (VS):

Vi har jo haft lejlighed til at komme med kommentarer til SFs barselorlovsforslag, men uanset det skal jeg knytte nogle supplerende bemærkninger til det, selv om jeg selvfølgelig også vil henvise til de bemærkninger, vi har gjort ved tidligere behandlinger.

VS finder, at en væsentlig nytænkning i forslaget er princippet med barselorlov til mænd. Det princip kan VS gå ind for. Derimod mener vi, at forslaget mangler en stillingtagen til de specielle forhold omkring kvinders erhvervsituation, især lønarbejderkvindernes, men det vil jeg vende tilbage til lidt senere.

Barselorlov til mænd er af stor betydning både for den materielle, herunder den økonomiske, og for den ideologiske ligestilling af kvinderne inden for lønarbejderklassen. Det er en væsentlig målsætning for at ligestille kvinden i salget af lønarbejderklassens arbejdskraft – ikke for at opretholde lønar-

[Tyroll]

bejderklassens indbyrdes konkurrence, men for at skabe bedre betingelser for at udrydde denne konkurrence bedre betingelser for lønarbejderklassens solidariske kamp mod undertrykkelsen og udbytningen.

Det siger sig selv, at kvindens stilling på arbejdsmarkedet forringes i forhold til mandens, når hun bliver gravid, føder børn, og når børnene skal passes. Arbejdsgiverne diskriminerer den såkaldt ustabile arbejdskraft, uanset hvilke problemer der forårsager fraværet, om det er børnesygdomme eller andet. Heri ligger en klar basis for, at kvinden stilles i et økonomisk afhængighedsforhold til manden, med de undertrykkelsesformer, der kan følge af dette forhold, hvis ikke den mandlige del af lønarbejderklassen solidarisk søger at modvirke det på trods af arbejdsgivernes diskriminationstrusler.

For kvinderne har barselorlov til mænd således helt klare fordele, fordi byrden fordeles, kvinderne stilles mere lige på arbejdsmarkedet, og den økonomiske afhængighed af manden kan mindskes.

Også for mændene rummer forslaget klare fordele. Vi kan få et tættere forhold til de børn, vi avler, og derved kan der rokkes ved forestillingen om, at kvinder er bedst egnede til at passe børn. Mange forvredne ideer og følelsesmæssige holdninger vil kunne ændres i takt med, at manden får overdraget sin del af børnepasningen allerede i barnets første, spæde år.

Men den omtalte diskriminering fra arbejdsgivernes side af arbejderne efter deres stabilitet på arbejdsmarkedet vil eksistere videre selv efter en eventuel vedtagelse af dette forslag. Ikke alene de private arbejdsgivere, men også de offentlige diskriminerer. Statsmagten bidrager til denne diskriminering. Det er klart blevet påvist gennem de seneste ugers eksempler på den administrative praksis, der er udviklet i arbejdsdirektoratet og i arbejdsministeriet omkring begrebet at stå til rådighed for arbejdsmarkedet: truslen om at miste arbejdsløshedsunderstøttelse som følge af manglende daginstitutioner, fordi kommunerne ikke overholder bistandsloven. Denne situation bevirker, at SFs forslag i realiteten vil komme til at betyde 6 måneders tvungen barselorlov til kvinder og 3 måneder til mænd, men vel at mærke på frivillig basis for de sidste.

Det er nok så meget en konsekvens af den manglende diskussion om forslaget på arbejdspladserne. Det er desværre skrivebordsarbejde, og lønarbejderklassens solidariske kamp er ikke endnu etableret på dette område. I den nuværende arbejdsløshedssituation vil forslaget stille kvinderne dårligere på arbejdsmarkedet, det vil blive vanskeligere for dem at komme i arbejde igen, og deres indtjeningsforhold vil klart blive forringet. Derfor er det også klart, at VS må forbeholde sig ret til at komme med ændringsforslag under behandlingen af dette forslag, ændringsforslag, som i givet fald vil indeholde nogle af de bemærkninger, som vi gjorde sidst, da forslaget var oppe.

Men, som vi også sagde sidst, anser vi fødsel og opvækst af børn som et samfundsmæssigt anliggende og ansvar, og derfor vil vi også gå imod, at der opereres med mulighed for besparelser på daginstitutionsområdet som nævnt i forslaget. Dernæst vil vi også, når der nu tales om at skabe gode pasningsmuligheder i familien, gerne påpege, at det havde været rimeligt, om hr. Bertel Haarder m. fl. var gået ind for, at man fik nedsat arbejdstid, når de havde så travlt med at blande sig i arbejderklassens overenskomster.

Endelig er der selvfølgelig en række andre forhold, som vi mener der skal rådes bod på i forslaget, bl. a. opsparring af anciennitet. Den skal foregå uændret i barselorlovperioden både for kvindernes og for mændenes vedkommende, og ligeledes er det nødvendigt at sikre den rette hvile før fødslen, altså sikre, at orlovsperioden også strækker sig over den periode, der ligger før fødslen.

Det er nogle af de ting, vi mener er væsentlige i forbindelse med forslaget her. Forslaget indeholder de rette kvindepolitiske intentioner, og vi kan af den årsag gå ind for forslaget, gå ind for en positiv behandling af det i udvalget, men som sagt nok med visse ændringsforslag undervejs.

Når det drejer sig om problemerne med hensyn til at få genplaceret kvinden på arbejdsmarkedet, så lød det jo meget smukt, når hr. Bertel Haarder kunne sige, at man her i folketinget besad midler til at sikre en sådan genplacering. Vi tvivler på, at disse midler vil blive anvendt, ligesom vi tvivler på, at forslaget vil kunne sikre kvinderne mod afskedigelser osv. i graviditetsperioden. Men hvis hr. Bertel Haarder mener, at man

[Tyroll]

vil gribe ind over for arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet, så kan det da godt være, at der kunne skabes nogle muligheder, men vi forventer ikke ligefrem, at det er den slags midler, vi kan forvente at se anvendt fra venstres side. Men det lyder jo så smukt. Vi er bange for, at det, der i højere grad ligger heri, vil være noget i retning af, at man får gennemført en fordeling af arbejdstiden, hvor det bliver arbejderklassen, der kommer til at betale den nedsatte arbejdstid, som i så høj grad har været fremme i debatten, og at man i forbindelse med sådanne ordninger i givet fald vil lægge op til, at kvinden atter bliver indpasset på arbejdsmarkedet.

Det er ikke løsninger, som ligger lige for os. Vi er i højere grad indstillet på, at der skal findes større garantier for, at kvinden kan blive genplaceret, men vi mener, det ene og alene kan være et problem, som arbejderklassen tager sig af, sådan som folketinget ser ud i dag.

Dernæst vil jeg kort omtale de øvrige forslag, lovforslag nr. L 82 og lovforslag nr. L 83. Det er ikke sådan, at vi generelt i VS er modstandere af, at man forhøjer ydelserne i loven om dagpenge ved sygdom eller fødsel, men vi lægger selvfølgelig nogle prioriteringer for sådanne forhøjelser. Når vi ser, hvad der er intentionerne fra kristeligt folkepartis side, nemlig at man vil bevare de traditionelle mønstre, at man hele tiden snakker om betydningen for barn og moder af, at de kan være sammen så længe som muligt, at moderen kan vælge at blive i hjemmet hos barnet i hvert fald et år efter fødslen, uden at familiens indtægtsforhold forringes, er det udtryk for et klart ønske, som vi også har set ved andre lejligheder for kristeligt folkepartis vedkommende, om at opretholde det nuværende familiemønster og at modvirke den frigørelse af kvinden og den udvikling i retning af ligestilling af kvinden, som har fundet sted. Det er klart, at forslag, der hviler på det, kan vi ikke gå med til, fordi man på denne måde øremærker forhøjelser af dagpenge ved sygdom og fødsel og betinger spørgsmål om børnetilskud og andre familierydelser for at fastholde et familiemønster, som ikke ligefrem kan nyde vores beivring.

I centrum-demokraternes forslag om forhøjet børnetilskud ved pasning af børn i

hjemmet ligger jo faktisk det samme og også hele debatten om, hvorvidt det er daginstitutionerne eller dagpleje, der skal nyde fremme. Det kan vi heller ikke medvirke til, det vil vi tage afstand fra på grund af de kvindelige holdninger, der ligger deri.

Alt i alt kan vi kun tilsige støtte til udvalgsarbejdet om SFs beslutningsforslag nr. B 9, men det vil vi til gengæld arbejde en hel del med på og som sagt forbeholde os ret til at stille ændringsforslag til.

Formanden:

Ordføreren vedrørende beslutningsforslag nr. B 9, fru Ebba Strange, har ordet.

Ebba Strange (SF):

Jeg vil tillade mig først at knytte nogle bemærkninger til de tre forslag, vi behandler foruden beslutningsforslag nr. B 9, nemlig lovforslag nr. L 82 og L 83 og beslutningsforslag nr. B 23. Derefter skal jeg kommentere de bemærkninger, der er faldet til SFs eget forslag.

Kristeligt folkeparti foreslår i lovforslag nr. L 82, at man udvider dagpengeperioden fra 14 til 26 uger. Det er vi selvfølgelig positive over for, men jeg vil jo nok komme til at knytte nogle bemærkninger fra vores eget forslag til de ting, der ligger her. For det første har vi den indvending mod det, at de 26 uger ligger både før og efter fødslen, og det er de 14 uger, de afløser. For det andet er det, når man kun tager fat i dagpengeloven, kun præcis de mennesker, der er omfattet af dagpengeloven, der bliver omfattet af dette forslag. Vi er i forbindelse med behandlingen af beslutningsforslag nr. B 9 blevet spurgt dels fra fremskridtspartiet, dels fra det konservative folkeparti: hvor er de medhjælpende hustruer? Jeg tror nok, de medhjælpende hustruer føder, og der står i punkt 1: »Ved enhver fødsel eller adoption ...«. Det vil sige, at det er ikke kun de mennesker, der er omfattet af dagpengelovgivningen, men det gælder ved enhver fødsel. Så vil man selvfølgelig spørge mig både fra fremskridtspartiet og fra det konservative folkeparti: hvordan vil du regne den løndækning ud? Vi har jo tidligere i forbindelse med skattelovgivningen behandlet de medhjælpende hustruers situation, og SF har den indstilling, at de mennesker, der arbejder med i en ægtefælles

[Ebba Strange]

virksomhed, skal betragtes som mennesker, der er lønnet af den ægtefælle, der ejer virksomheden. Ud af den løn, som man på denne måde beregner, kan der så beregnes barselshvilepenge. Det er klart, de har det samme krav og det samme behov som andre lønarbejdere, hvis de vil lade sig betragte som lønarbejdere.

Om de yderligere 26 uger og det halve dagpengebeløb vil jeg godt sige, at det får mig til også at drage lovforslag nr. L 83 ind i billedet, for hvem i alverden skal kunne leve for en halv dagpengeportion? Jeg forstår det ikke rigtig, for jeg har indtryk af, at kristeligt folkeparti mener, man skal kunne leve af det. Men det kan selvfølgelig også være, at det er meningen, man skal gå på arbejde ved siden af. På den anden side må man altså ikke have sit barn i en daginstitution, mens man får dagpenge, og det tyder altså på, at man skal gå derhjemme. Så vil jeg godt spørge, hvor alle de lavtlønnede arbejderkvinder er henne i dette forslag. Jeg betragter det som et forslag, der specielt tager sigte på at hjælpe de kvinder, der i forvejen er velforsørgede.

Det gælder jo for så vidt også lovforslag nr. L 83, fordi det er et tilskud til de mennesker, der, som socialministeren sagde, ikke har nogen tilknytning til arbejdslivet, ikke nogen tilknytning til arbejdsmarkedet. De skal så pludselig have et børnetilskud på 10.850 kr. Ja men hvad er det for kvinder, der ikke har tilhørsforhold til arbejdsmarkedet? Det er jo de kvinder, der er så heldige, at de har en mand, der er så velhavende, at han forsørger dem. Men det er altså ikke SFs politik at give dem et ekstra tilskud, hvad enten det sker i form af et dagpengebeløb, eller det sker i form af et børnetilskud.

Der er dele af kristeligt folkepartis forslag, vi er velvillige over for, men vi synes altså ikke, det er så godt som vores eget, og derfor vil vi naturligvis arbejde for, at det er vores eget, der bliver gennemført, og ikke kristeligt folkepartis. Som sagt trænger jeg altså til et svar fra fru Inge Krogh på, hvem det egentlig er, lovforslag nr. L 83 henvender sig til.

Så vil jeg godt lige sige, fordi det også har relation til vores eget forslag, at hvis meningen med lovforslag nr. L 82 er, at kvinderne skal blive hjemme et helt år – og det er altså min opfattelse, at det er sådan – så vil jeg godt sige, at jeg er enig med de ordførere fra socialdemokratiet og fra DKP og VS, der har

sagt, at det kan ikke være rigtigt, og det er i hvert fald ikke i SFs interesse – det er ikke i SFs interesse hverken arbejdspolitisk, kvindepolitisk eller familiepolitisk – at isolere kvinden fra arbejdsmarkedet så længe. Vi anser det for en vigtig del i hele ligestillingsdiskussionen, at kvinderne får en tilknytning til arbejdsmarkedet, så de også får lejlighed til at identificere sig som arbejdere og derved får lejlighed til også at tage del i de kampe for bedre vilkår, der foregår på arbejdsmarkedet. Det er vi blevet kritiseret for af nogle af de borgerlige partier, for det skinner naturligvis igennem vores eget forslag, at det er vores indstilling, og derfor er der naturligvis ideologiske, politiske modsætningsforhold også imellem de forslag, vi behandler nu her, selv om vi behandler dem sammen.

Vi ved, at arbejdsforholdene er dårlige på arbejdsmarkedet, især for de dårligst lønnede, men vi mener, at arbejdsforholdene kun kan blive bedre gennem arbejdernes egen kamp, og vi mener, at det er vigtigt, at kvinderne får styrke til at deltage i denne kamp.

Det giver mig sådan set en meget enkel overgang til at behandle beslutningsforslag nr. B 23, som er fremsat af fru Yvonne Herløv Andersen på CDs vegne. Det går ud på at give forhøjet børnetilskud til hjem, hvor der er et barn i alderen 0–3 år. Det er klart, vi ud fra de ting, jeg lige har sagt, ikke kan tilslutte os forslaget. Vi mener, det vil skade kvindernes stilling og hele ligestillingsdebatten, hvis vi prøver at binde kvinderne i hjemmene så længe, og jeg forstår det i det hele taget ikke rigtig, fordi forhøjet børnetilskud på den måde, vi bruger begrebet på, er 2.400 kr. Jeg ved ikke rigtig, om det er det, fru Yvonne Herløv Andersen mener man skal kunne klare sig med, eller om hun har tænkt sig et andet beløb.

Så vil jeg gerne vende tilbage til nogle af de bemærkninger, der er faldet om SFs forslag. Jeg var glad for at høre, at den kommission eller det udvalg, den gruppe, hvad vi nu skal kalde det, der er nedsat, som behandler disse ting, og som altså består af folk dels fra børnekommissionen, dels fra ligestillingsrådet og dels fra arbejdsmarkedets parter, allerede kan være færdig med en rapport eller en betænkning inden udgangen af 1977. For det tyder på, at vi kan komme videre med diskussionerne omkring de her ting meget hurtigt og måske også finde en løsning

[Ebba Strange]

på nogle af dem, inden vi er blevet færdige med dette folketingsår.

Derfor kan jeg ikke rigtig forstå den socialdemokratiske ordfører – jeg vil i hvert fald tillade mig at bebrejde hende det, så kan hun jo kritisere mig, hvis det ikke var det, hun mente – når hun siger, at vi ikke skal løse disse ting isoleret, men vente og lade kommissionen bestemme, hvad der er den bedste løsning. For det første mener jeg aldrig nogen sinde det kan være folketingets opgave at lade en kommission bestemme, hvad der er den bedste løsning. Det kan være en kommissions opgave at prøve at udrede nogle forhold, som er væsentlige til belysning af de problemer, vi behandler, men det er til syvende og sidst folketinget, der skal finde den bedste løsning.

Jeg mener ikke, det er nødvendigt at afvente alle mulige kommissionsbetænkninger for at tage fat på at løse noget, der er så helt åbenbart – det er jo dér, hvor vi på trods af de ideologiske forskelle alligevel har en vis enighed i dag – som de alleryngste børns situation i dette samfund.

Hr. Pilgaard Andersen vendte sig naturligvis imod forslaget; det gjorde fremskridtspartiet også sidste gang. Vi havde ikke ventet andet. Han spurgte, hvad det kostede. Jeg kan oplyse, at man i socialministeriet har regnet ud, at det brutto vil koste 1,3 mia kr. i 1976-prisniveau, og at det så kan modregnes i arbejdsløshedsunderstøttelse og i besparelser på vuggestuepladser i de første 6 måneder.

Så er spørgsmålet, i hvor høj grad arbejdsløshedsunderstøttelsen kan modregnes. Det er der blevet sat spørgsmålstejn ved fra nogle af de andre ordførere. Jeg kan naturligvis ikke påstå, at der i alle tilfælde vil blive ansat vikarer for de mennesker, der tager barselorloven. Men jeg kan jo i hvert fald påpege, at jeg finder det nødvendigt og vigtigt, og jeg ved, at de faglige folk, der har arbejdet med forslaget, og som går ind for forslaget, i hvert fald er parate til at slås for, at der på de enkelte arbejdspladser bliver ansat vikarer for de mennesker, der har barselorlov.

Det er selvfølgelig også svært at regne mere præcist ud, fordi vi ikke ved, hvor mange fædre der vil benytte sig af det. Og når hr. Tyroll siger, at det ikke har været diskuteret i arbejderklassen, så har forslaget altså været debatteret ganske meget, mest blandt kvin-

der, det skal jeg indrømme, men også blandt mange kvinder fra arbejderklassen, og det er altså helt enkelt ikke rigtigt, at det ikke har været debatteret. Det, jeg naturligvis ikke kan svare på, er, hvor mange mænd der vil benytte sig af det tilbud, der ligger i det. Og hvis vi skulle vente med at fremsætte et forslag, til vi var sikre på, at flertallet af de arbejdende mænd ville tilslutte sig det, tror jeg nok, det ville få lange udsigter med forslaget, og jeg har ikke just indtrykket af, at VS plejer at vente med at fremsætte sine forslag, til man er sikker på, at hele arbejderklassen slutter op bag dem. Sådan har jeg ikke opfattet det i hvert fald.

Hr. Bertel Haarder, som desværre har forladt salen – han har gjort mig opmærksom på det; jeg lovede ham alligevel at knytte et par kommentarer til det, han sagde – spurgte mig: hvad med de enlige og hvad med de papirløse? Her vil jeg godt sige, at det er helt bevidst og helt med vilje, at vi ikke har foreslået en 9 måneders barselperiode for enlige mødre, og det er ud fra de samme ting, som jeg sagde før om kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet. Jeg kender tilstrækkeligt til at være enlig mor til, at jeg ved, at det ikke er udviklende hverken for den enlige moder eller for barnet at gå i 9 måneder op og ned ad hinanden. Det kan godt være, hr. Bertel Haarder ikke rigtig forstår det, men han har jo heller ikke chancen for at prøve at være enlig mor. Han kunne jo prøve at være enlig far måske, men det ønsker han nok heller ikke. Jeg tror, det er vigtigt med de 6 måneder af hensyn til amningen, af hensyn til barnets sundhed, af hensyn til familiens mulighed for gensidigt at vænne sig til hinanden. Men jeg mener på den anden side, at under normale omstændigheder, altså hvis der ikke er sygdom og sådan noget inde i billedet, er 6 måneder nok efter fødslen.

Jeg vil gerne her ved denne lejlighed, fordi jeg også er blevet spurgt om det, sige, at vi har ikke beskæftiget os med tiden før fødslen, og det er egentlig med vilje, vi ikke har gjort det. Vi har nogle tanker om, hvordan vi gerne ville have situationen før fødslen, og de går nærmest ud på, at den enkelte kvinde selv må vurdere, om, hvor lang tid og hvor meget hun synes hun trænger til at have fri fra arbejdet før fødslen. Det er meget forskelligt fra person til person, fra job til job. Der er mange job, det er forfærdeligt svært at

[Ebba Strange]

arbejde i, der er andre steder, hvor man godt kan blive ved, til man skal føde, og gerne vil, og vi mener, det må være den enkelte kvindes egen afgørelse, men at det naturligvis, som vi skriver i vores beslutningsforslag, ikke må kunne medføre afskedigelse at være gravid; ingen overhovedet må afskediges i graviditetsperioden og heller ikke i barselorlovs- eller omsorgslovsperioden.

Så vil jeg også gerne sige til hr. Bertel Haarder og samtidig til fru Tove Jørgensen, at jeg ikke mener, det er deltidsarbejde, der er løsningen, fordi jeg selvfølgelig har de ideologiske tanker knyttet til dette forslag, som også hr. Bertel Haarder i al sin skarpsindighed har gennemskuet, og derfor er jeg enig med fru Tove Jørgensen i, at det, det drejer sig om, er at få nedsat arbejdstiden generelt, fordi det vil gavne begge forældrene. Vi ved jo, at hvis det er deltid, vi kommer til at operere med, vil det først og fremmest blive kvinderne, der kommer til at bruge deltidsarbejdet, og ikke mændene.

Så siger fru Tove Jørgensen, at formelle regler medfører ikke reelle rolleforandringer. Det er jeg så enig, så enig i, som jeg overhovedet kan være, og jeg er helt enig i, at kampen for en reel ligestilling mellem kønnene ikke foregår fra denne talerstol eller i dette ting, men ude omkring på arbejdspladserne og i hjemmene; den foregår de steder, hvor mænd og kvinder er sammen og dels skal deles, dels også nogle gange skal konkurrere om arbejdet. Men jeg tror, vi gennem lovgivningen kan støtte en udvikling i den retning, som vi ønsker at drive den, og derfor mener SF, at forslaget her er på sin plads og kan være med til at føre udviklingen i den retning, som vi ønsker.

Jeg skal takke for de positive bemærkninger, der er kommet om dette forslag, og håber, at vi denne gang kan blive færdige med noget, der ligner SFs forslag, inden folketinget skal sendes hjem.

Formanden:

Jeg kan allerede på nuværende tidspunkt meddele, at det er min agt at gennemføre behandlingen af det næste forslag, forslaget under punkt 8 på dagsordenen, men derimod ikke af det sidste, altså forslaget under punkt 9 på dagsordenen. Det vil blive udskudt til senere behandling.

Ordføreren for forslagsstillerne til lovfor-
slag nr. L 82 om ændring af lov om dagpen-
ge ved sygdom eller fødsel. (Forlængelse af
dagpengeperioden ved fødsel) og lovfor-
slag nr. L 83 om ændring af lov om børnetilskud
og andre familiedydelser. (Forhøjet almindelig
børnetilskud i det første leveår), fru Inge
Krogh, har ordet.

Inge Krogh (KrF):

Jeg må sige tak til socialministeren, fordi
kristeligt folkepartis forslag blev behandlet så
grundigt. Socialministeren stillede sig tvivlen-
de over for, om besparelserne ville blive så
store, som det var beregnet. Vi ved, at det
kan blive meget dyre forslag, men som soci-
alministeren siger, har vi ikke nogen som
helst erfaring med, hvor mange af de stillin-
ger, der bliver ledige under barselhvile, der
vil blive besat, altså hvor meget man vil spar-
e i arbejdsløshedsunderstøttelse, og det kan
være, at det bliver mere, end vi egentlig tæn-
ker os.

Desuden vil der så ganske afgjort blive
besparelser på institutionerne, på vuggestuer-
ne. Der er blevet talt meget om, hvor dyre
disse pladser er, og da en meget stor del af
kvinderne sandsynligvis vil benytte sig af de
26 uger, må det medføre en besparelse. Jeg
ved, at socialministeren tidligere har sagt, at
vi har for få pladser, men så vil det i hvert
fald bevirke en besparelse på nyopførelse af
vuggestueinstitutioner.

Så er der en anden ting, som vi må tænke
på at vi sparer, og det er på længere sigt. Jeg
er ganske overbevist om, at vi i hvert fald vil
få færre samspilsramte børn. Ved en barsel-
hvile, der kan gå op til et år, vil der blive
knyttet et stærkt bånd mellem barnet og fa-
deren eller moderen. Dette er meget betyd-
ningsfuldt i den første tid for følelsesudvik-
lingen hos barnet, for følelsen af tryghed, og
her mener jeg absolut, at man får det bedst i
familien, hvor man er knyttet til én eller to
personer. Det er ikke nogen som helst be-
brejdelse mod dem, der arbejder på en bør-
neinstitution, men der er mange mennesker
på en børneinstitution, forskellige mennesker
med forskellig arbejdstid.

Socialministeren talte om, at det vil blive
vanskeligt at tilpasse sig på arbejdsmarkedet
igen, efter at man har været væk måske et
helt år, men her vil jeg henvise til, at der må

[Inge Krogh]

kunne træffes aftale om, at kvinden kan begynde igen. Så kan man sige, at det kan give en del uro for kvinden at skulle begynde igen, der kan være sket meget i løbet af et år, men hvis vi tænker på, hvilken uro det mange gange giver for kvinder på arbejdspladserne at tænke på deres børn, vil jeg mene, at der i hvert fald kan vindes noget af det første år.

Socialministeren forstår ikke rigtig, at vi reserverer de første 26 uger for kvinden, men det gør vi ud fra hensynet til barnet, bl. a. på grund af amningen. Der er ingen tvivl om, at det er bedst, hvis moderen kan gennemføre amningen så længe som muligt, og i det øjeblik hun er i ro og under harmoniske forhold, er der større chancer for, at hun kan gennemføre en amning i længere tid, end hvis hun begynder på sin arbejdsplads og ikke er i stand til at have barnet hos sig til de bestemte tider.

Angående børnetilskuddet på 1.000 kr. månedlig til familier, hvor den ene af parterne bliver hjemme og ikke benytter daginstitution, mener socialministeren – og flere har sagt det samme, bl. a. fru Ebba Strange – at det kun vil komme meget velhavende mennesker til gode. Det tror jeg ikke. Jeg tror, der er en hel del familier, som står i den overvejelse, om de kan klare at blive hjemme eller de er nødt til at gå ud. Jeg tror, disse 1.000 kr. vil give i hvert fald en øget mulighed for at vælge, og som der står i vores lovforslag, har vi foreslået det for ét år, men vi vil gerne have, at det udvides til at gælde de første 2–3 år af børnenes liv.

Hr. Pilgaard Andersen fra fremskridtspartiet stillede sig tvivlende over for, om pladserne ville blive besat, og spurgte bl. a.: er der da kun kvindelige arbejdsløse? Men man må da håbe, at nogle af de pladser, som er besat af kvinder, kan besættes af mænd. Jeg vil tro, at mændene i nogle tilfælde er i stand til at udføre kvindearbejde – hvis vi skal tale om kvinde- og mandsarbejde.

Hr. Bertel Haarder talte om dette med at få et øget børnetilskud og så til gengæld betale børneinstitutionerne. Det synes jeg kan være et udmærket forslag. Jeg regner ikke med, at det gælder det første år. Der er en barselhvile, som vi tror vil være meget vigtig, netop betinget af, at man ikke bruger daginstitution i det første år.

Fru Karen Thuroe Hansen spørger, hvordan det skal gå med de medhjælpende hustruer, og jeg er mig ganske bevidst, at vi mangler noget i vores lovforslag herom.

Fru Tove Jørgensen spørger, hvordan det er muligt at leve af halv dagpengesum i de sidste 26 uger af det første år. Det har vi selvfølgelig også tænkt over, og vi vil mene, at det vil være muligt for enlige forsørgere at arbejde deltids og så bruge en institution på deltid, eller man må kunne klare det med hjælp over bistandsloven eventuelt.

Fru Grethe Philip taler om »Vinterbørn«, og det er jo dejligt, at man har litteraturen, der tit kan tolke de ting, som sker, så at man ser det nærmere, men mon det dog ikke kunne hjælpe en sådan kvinde, hvis hun i hvert fald havde den øgede barselhvile? Hun fik da i hvert fald bedre tid til at tænke sig om og falde til og få et forhold til sit barn.

Jeg tror også, det var fru Grethe Philip, der spurgte: hvordan med adoptivbørn? Vi har ikke opstillet nogen generelle regler, idet vi mener, at når et barn adopteres, kan forholdene være meget forskellige. Der kan være tale om et lille barn, men der kan også være tale om et større barn, som måske oven i købet har været i familien i længere tid i pleje, og vi har ikke taget det med i lovforslaget.

Fru Ebba Strange har jeg vist svaret samtidig med, at jeg svarede fru Tove Jørgensen.

Hr. Tyroll talte en del om, at kristeligt folkeparti gerne ville bevare det traditionelle familiemønster. Kristeligt folkeparti vil meget gerne bevare et familiemønster. Vi mener, at familien og den binding, der kan ske mellem de personer, som danner en familie, er noget af den bedste støtte, man kan få i vores samfund. Det må være dér, man kan udvikle sig, dér, man kan få støtten og hjælpen i det samfund, som vi vel nok alle sammen erkender er uhyre kompliceret og uhyre vanskeligt at leve i. Men jeg vil ikke på nogen måde benægte, at i mange tilfælde er det manden, der kan udføre arbejdet, og specielt med hensyn til de 1.000 kr., som er knyttet til, at én af forældrene bliver hjemme, tænker man i høj grad på, at det kan være faderen, der bliver hjemme. Og som sagt kan også de sidste 26 uger af barselhvilen tages af manden.

Pilgaard Andersen (FP):

[Pilgaard Andersen

Det er til fru Ebba Strange. Nu fik vi endelig at vide, hvad dette beslutningsforslag, nr. B 9, vil koste, nemlig 1,3 mill. kr. Det er jo et ganske væsentligt beløb. Jeg synes, det var meget rart, hvis sådan nogle ting havde stået i bemærkningerne, sådan at vi kunne få det helt afklaret med det samme, og sådan at vi ikke skulle have haft nogen problemer med det spørgsmål.

Men gang på gang ser vi jo, at I henviser til, hvilke besparelser der er ved, at I trækker arbejdsløshedsunderstøttelsen fra. Jeg synes, det er lidt urigtigt, og det ser faktisk ud til, at samtlige kvinder er arbejdsløse. Jeg mener ikke, det er rimeligt, at man umiddelbart trækker det fra; det er at skjule de faktiske udgifter. Det synes jeg bare vi skal gøre os klart.

En anden ting er at stille spørgsmålet: hvad med de selvstændige erhvervs kvinder, skal de ikke omfattes af dette beslutningsforslag? Så får jeg svaret, at de kan sådan set bare hæve deres løn, det bliver betragtet på nøjagtig samme måde. Nu er det bare sådan, at inden for landbruget og hos de små erhvervsdrivende er hustruerne normalt ikke på lønninglisten. Det vil sige, at de ikke har muligheder for at få det offentlige tilskud, som andre vitterlig får, og som skatteborgerne har været med til at betale. Det finder jeg i hvert tilfælde er urimeligt og diskriminerende i allerhøjeste grad. Jeg mener, det er en af de ting, der skal med.

Vi skal vel ikke hen til det system at ansætte vores hustruer i virksomhederne, i landbruget, så at de modtager lønninger, som de bagefter kan aflevere til virksomhederne igen for at opnå den ydelse, som kan opnås ved barselorlov. Jeg finder, dette er urimeligt.

Jeg kan forstå på fru Ebba Strange, at SF ønsker en generel nedsættelse af arbejdstiden. Det er da dejligt at vide. Hvor langt ønsker I ærlig talt at gå ad den vej? Ønsker I at afskaffe arbejdet helt, sådan at vi alle sammen skal leve af det offentlige? Jeg synes, vi skal have helt klar besked: hvor langt ønsker I at gå ned i arbejdstid?

Til fru Inge Krogh. Problemet er, at disse kvinder er så længe væk fra arbejdsmarkedet, og umiddelbart bliver der ikke indsat nye folk i mange af de fraværperioder. Her har vi den ulykkelige dagpengeordning, der betyder, at man ikke ønsker ret hyppige udskiftninger af arbejdskraft. Når man har fået

en virkelig god arbejdskraft, ønsker man ikke at udskifte den. Her ligger en hel del af problemet. Det er sådan set dér, jeg mener, at arbejdsgiverne vil »sjusse« sig igennem. De vil ikke tage andre ind, så det med beskæftigelsen kan man altså ikke bruge i denne sammenhæng. Det er forsvindende lidt.

Tove Frederiksen (S):

Jeg vil blot sige til fru Ebba Strange, der måske har misforstået mig, at det, jeg ønsker, er at skabe de bedst mulige forhold for børn, derigennem for deres forældre og derigennem for det samfund, vi alle sammen skal leve i. Jeg sagde, at der er nedsat en børnekommission, der har samarbejde med ligestillingsrådet, og der er et fælles udvalg med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, der også arbejder med disse ting. Jeg finder det rigtigt, at det store forarbejde, der gøres her, drages med ind i de beslutningsprocesser, der til sin tid skal danne grundlag for, hvad der videre skal ske. Alt det materiale, der ligger heri, bør absolut være medbestemmende for, hvad der videre skal ske i sagen omkring vore børn, og hvad der skal ske med hele samfundet.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Det skal kun blive en kort bemærkning til fru Ebba Strange. Det er rigtigt, at der i beslutningsforslaget står, at det gælder enhver fødsel og adoption, og det gælder altså også de medhjælpende hustruer. Fru Ebba Strange svarede mig, at det er så op til ægtefællen at betale dagpenge til den medhjælpende hustru.

Jeg synes, der sker en diskriminering her alene af den grund, at de dagpenge, man kan oppebære – også som medhjælpende hustru – er afhængige af den indtjening, man kan have, og så vidt mig bekendt kunne SF ikke medvirke til gennemførelse af det forslag, som vi har stillet med hensyn til at forhøje den medhjælpende hustrus indtægt. Jeg vil gerne spørge, om ikke fru Ebba Strange mener, at det er diskriminerende i høj grad.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Det er som ordfører for forslagsstillerne til beslutningsforslag nr. B 23 om forhøjet børnetilskud ved pasning af børn i hjemmet, jeg udtaler mig.

[Yvonne Herløv Andersen]

Det er rigtigt, at det er et beløb i nærheden af 10.000 kr. årligt. Det er også rigtigt, at forslaget er fremsat for at give forældrene valgmulighed og for at skabe alternativer til daginstitutioner, idet vi ønsker, at det i princippet er forældrene selv, der selv passer deres børn. Det er også rigtigt, at det er synonymt med kristeligt folkepartis forslag, undtagen når det drejer sig om årrækken.

Naturligvis synes vi da også bedst om vores eget forslag, men jeg kan da godt fornemme, at der ikke er nogen tilslutning til det. Derfor må vi gå andre veje og gerne meget hurtigt, og da vil jeg bede ordførerne for de forslag, vi har behandlet i denne sociale bunke – om jeg må sige sådan – om at mødes hurtigst muligt, så vi da i det mindste kan gå så langt ad vejen, som vi nu kan enes om, og se at få fremsat et forslag sammen.

Ebba Strange (SF):

Jeg kan ikke forstå, at hr. Pilgaard Andersen var så forskrækket, når han har forstået, at forslaget kostede 1,3 mill. kr. Det er jo dog ikke så mange penge, sådan i almindelige danske kroner. Nej, det var sandelig 1,3 mia kr., det kostede, og det var måske også det, forskrækkelsen hvilede på.

Jeg synes nu ikke, det er så forfærdelig meget, når jeg tænker på, hvad der i øvrigt udbetales til formål, som ikke støttes af socialistisk folkeparti.

Så siger hr. Pilgaard Andersen, at det med at modregne i arbejdsløshedsunderstøttelsen er illusorisk, jeg ved ikke rigtig, hvad han kaldte det. Han siger i hvert fald, at det ser ud til, at jeg tror, alle kvinder er arbejdsløse. Nej, jeg tror ikke, alle kvinder er arbejdsløse. Vores forslag er ikke kun et spørgsmål om barselorlov til kvinder, men også om barselorlov til mænd, og om vikarerne er mænd eller kvinder, er såmænd for min skyld underordnet. Men det korte af det lange er i hvert fald, at vi har arbejdsløse nok på arbejdsmarkedet til at gå ind som vikarer i disse stillinger. Så er spørgsmålet, om man vil tage en vikar; det kan være, at man kommer til at slå for det. Men det er de ansattes og arbejdsgiverens kamp.

Jeg ved godt, at der er nogle steder, hvor arbejdet hober sig op og der ikke bliver ansat vikarer, men det synes jeg er forkasteligt, fordi det dels presser de tilbageværende end-

nu mere, dels betyder, at den, der har haft orloven, skal tage sig af det.

Nu skal de selvstændiges hustruers problemer ikke løses over barsellovgivningen. Jeg vil lige sige til fru Karen Thuroe Hansen, at det er ikke noget dagpengeforslag, vi kommer med fra socialistisk folkepartis side. Det var det fra kristeligt folkepartis side. Det her er et forslag om fuld dækning for tabt arbejdsfortjeneste under barselorlov, og det er udtrykkelig ikke lavet som en ændring til dagpengeloven, fordi jeg godt kender alle de begrænsninger, der ligger i dagpengeloven.

På den anden side vil mit parti ikke være med til at give et generelt tilskud til en bedrift, det være sig en landbrugsbedrift eller en anden selvstændig bedrift, hvis ikke det offentlige samtidig helt kan få klarhed over og nøje kontrol med, hvem der faktisk tjener hvad i den bedrift, og hvordan de skattemæssige forhold er i den bedrift. Derfor støttede vi heller ikke det konservative folkepartis forslag forleden dag, for vi har tidligere udtalt os om et forslag, som vi havde lidt mere sympati for, nemlig et, der var stillet af hr. Bernhard Baunsgaard, som netop er inde på den samme tankegang, at er man to personer – den ene ejer virksomheden, den anden arbejder i virksomheden – så må der også kunne laves et lønregnskab og et skatteregnskab, og på baggrund af det mener jeg også at det kan udregnes, hvor meget man skal have under barselorlov.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslagene til folketings beslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslagene henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af:

[Formanden]

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Refusion til arbejdsgivere for udbetalte dagpenge i arbejds-giverperiodens 4. og 5. uge m. v.).

(Lovforslag nr. L 72. Fremsat 26/10 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Svend Andersen (Bornh. a.) (S):

Lovforslaget er et led i den aftale, flere partier indgik i august måned i år om regeringens beskæftigelsesplan. Det skal ses og vurderes i sammenhæng med vedtagelsen af beskæftigelsesplanen. Det væsentlige i forslaget er, at det offentlige for en 3-årig periode overtager arbejdsgivernes dagpengeforpligtelse i den 4. og 5. uge af arbejds-giverperioden.

Baggrunden herfor er forventningen om, at det vil give sig udslag i øget beskæftigelse, idet vi må påregne, at statens overtagelse af en del af sygedagpengeforpligtelsen vil virke som en nedsættelse af virksomhedens samlede lønomkostninger og som sådan må betyde en forbedring af konkurrenceevnen med gunstig virkning for beskæftigelsen. Vi forventer derfor i socialdemokratiet, at arbejdsgiverne vil bruge denne lettelse i omkostningsniveauet til at ansætte flere folk.

Endelig kan jeg nævne, at bestemmelsen om, at udbetalingen som hidtil i hele 5 ugers perioden skal foregå via arbejdsgiveren, er vi meget tilfredse med, idet vi betragter det som noget væsentligt, at den enkeltes tilknytning til arbejdspladsen bevares længst muligt.

Jeg skal herved på socialdemokratiets vegne anbefale lovforslaget.

Pilgaard Andersen (FP):

Dette lovforslag var også en af de ulykkelige ting, der blev aftalt ved augustforliget. I fremskridtspartiet ønsker vi dagpengeordningen lavet på en helt anden måde, men det ved I nok her i salen. Vi ønsker de 5 uger nedsat, sådan at vi får indført 2 karenstage til lønmodtagerne og 3 til arbejdsgiverne og resten over på staten. Det er vores målsætning, og vi mener, at det er rimeligt, at vi får det ned på det niveau.

Det, vi er lidt skuffede over ved dette lovforslag, er, at loven skal være begrænset til 3 år, det mener vi er forkert. Vi mener så afgjort ikke, at loven skal være tidsbegrænset,

for den vil være med til at nedsætte virksomhedernes omkostninger.

Så er der en anden ting ved lovforslaget, og det er, at det vil medføre øget administration, idet arbejdsgiverne skal have refusion for de sidste 2 uger; det finder jeg også er helt urimeligt. Der er ingen grund til, at de penge skal cirkulere frem og tilbage, og at arbejdsgiveren skal til at søge refusion. Jeg mener, det var lige så rimeligt, at når de 3 uger er udløbet, overgår det til staten; det vil være langt billigere rent administrativt.

Men selvfølgelig vil vi da se positivt på lovforslaget, og vi vil også stemme for det, for det er da så afgjort et skridt i den rigtige retning. Så længe lovforslag går i den retning, vil vi se meget, meget positivt på dem. Men samtidig vil vi da være lidt bekymrede. Vi havde ønsket, at lovforslaget skulle have haft et lidt bedre indhold end det, det desværre har, men det må vi håbe på bliver bedre næste gang.

Holm (V):

For venstres deltagelse i de forhandlinger, der blev ført i august, var det af afgørende betydning, at man styrkede beskæftigelsen gennem en begrænsning af erhvervenes omkostninger. Det var på den baggrund, venstre foreslog bl. a. en begrænsning af arbejds-giverperioden i lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. Jeg kan derfor takke ministeren for det her fremsatte lovforslag.

Det har endvidere været et motiv, at arbejdsgivernes dagpengeforpligtelse ikke mindst for arbejdsgivere med forholdsvis få beskæftigede har udgjort en helt uberegnelig risiko. Dette forhold har givetvis ført til en vis tilbageholdenhed med hensyn til nyan-sættelser.

Sammen med de ændringer, der blev gennemført i sidste samling, vil refusion for de beløb, der udbetales i dagpenge i 4. og 5 uge i arbejds-giverperioden, gøre denne risiko mere overkommelig.

Jeg skal blot opfordre socialministeren eller måske snarere dennes kollega arbejdsministeren til om muligt rent statistisk at følge udviklingen, således at det bliver muligt at vurdere, om ordningen skal gøres permanent og eventuelt udvides til flere uger som foreslået af venstre i augustforhandlingerne.